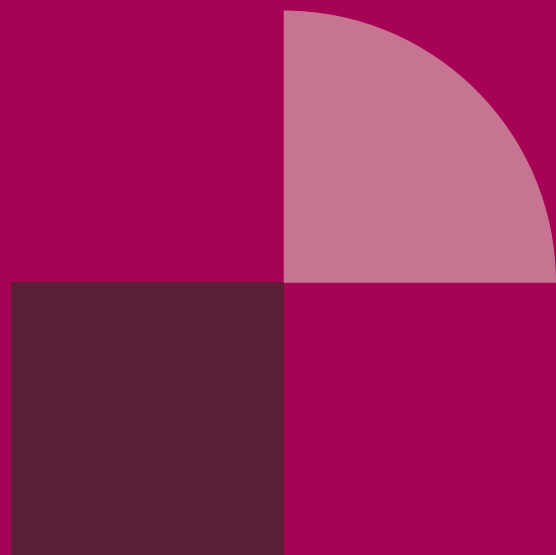

Kultūros ir meno projektų bei procesų stebėsenos ir analizės modeliavimo sistema

Teatro sritis

Ekspertinio vertinimo ataskaita

Ši santrauka yra tyrimo *Stebėsenos, analizės ir modeliavimo sistemos kokybinių rodiklių nustatymas. Teatro sritis*, vykdomo siekiant sukurti Kultūros ir meno projektų ir procesų stebėsenos ir analizės modeliavimo sistemą (SAMS), dalis.

Parengė dr. Rūta Mažeikienė

Santrauka parengta vykdant projektą „Kultūrinės plėtros projektų ir procesų valdymo, stebėsenos ir analizės sistemos sukūrimas ir išbandymas“.

Projektas bendrai finansuojamas iš Europos socialinio fondo lėšų (Projekto Nr. 10.1.1-ESFA-V-912-01-0033).

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Lietuvos kultūros tarybai priklauso autorių turtinės teisės atgaminti bet kokia forma ar būdu, išleisti ir viešai skelbti (visą ar dalimis), įskaitant padarymą viešai prieinamu kompiuterių tinklais, tyrimą ir visas pateiktas rekomendacijas. Šios informacijos naudojimas galimas mokslo ir nekomerciniais tikslais, nurodant cituojamą šaltinį.

Autorių išreikštas požiūris nebūtinai sutampa su Lietuvos kultūros tarybos.

Turinys

Ataskaita	4
Įvadas	4
Teatro srities apibrėžimas ir proceso aprašymas	5
Teatro srities veiklų ir produktų aprašymas	8
Teatro srities proceso ir projekto įvertinimas	10
Prieinamų teatro srities duomenų aibė ir jų šaltiniai	13
Teatro srities proceso ir projekto duomenų analizės metodologija, kriterijai ir rodikliai	13
Teatro srities proceso ir projekto kriterijai	19
Teatro srities proceso ir projekto kriterijai ir rodikliai	20
Naudojama literatūra ir šaltiniai	21
Priedai	24
1 priedas. Metodologiniai rodiklių formulavimo aspektai	24
2 priedas. Aktualūs įstatymai	27
Santrauka	37
Teatro srities apibrėžimas	37
Teatro srities proceso aprašymas	37
Teatro srities procesas kultūros ir meno kontekste	37
Teatro srities procesas socialiniuose, politiniuose, ekonominiuose kontekstuose ...	38
Teatro srities procesas kituose, su teatro sritimis susijusiuose kontekstuose	39
Teatro srities veiklos ir jų aprašymai	39
Teatro srities veiklomis sukuriami produktai ir jų aprašymas	40
Teatro srities proceso ir projekto įvertinimas	41
Prieinamų teatro srities duomenų aibė ir jų šaltiniai	43
Teatro srities proceso ir projekto duomenų analizės metodologija	44
Teatro srities proceso ir projekto kokybę identifikuojantys kriterijai	44
Teatro srities proceso ir projekto kokybę identifikuojantys rodikliai	45

Ataskaita

Įvadas

Tyrimo tikslas

Apibrėžti teatro srities Procesą ir Projektą, sudaryti jų kokybę vertinančių kriterijų sąrašą ir aprašus, pateikti juos identifikuojančių rodiklių sąrašą ir aprašus.

Uždaviniai

- 1) Parengti teatro srities **apibrėžimą** (teatro srities Proceso **aprašymą** įvairiuose kontekstuose, išskirti teatro srities **veiklas** ir pateikti jų aprašymus, išskirti teatro srities veiklomis sukuriamus **produktus** ir pateikti jų aprašymus);
- 2) Įvertinti teatro srities Procesą ir Projektą (profesionaliosios teatro srities kūrybos, profesionaliosios scenos meno kūrybos bei poveikio kitoms sritims požiūriu);
- 3) Nurodyti prieinamų teatro srities **duomenų aibę** ir jų šaltinius, teatro srities Proceso ir Projekto **duomenų analizės metodologiją**, teatro srities Proceso ir Projekto kokybę identifikuojančius **kriterijus** (jų aprašus ir nustatymo principus) bei teatro srities Procesą ir Projektą identifikuojančius **rodiklius** (jų aprašus ir nustatymo principus).

Tyrimo eiga

(1)

Siekiant įgyvendinti pirmą uždavinį (1), buvo atliekama **pirminių (LR įstatymai ir kiti teisiniai dokumentai, LKT kultūros projektų 2014–2019 m. finansavimo statistika, Lietuvos teatrų viešinami meninės veiklos planai ir ataskaitos) ir antrinių (teatrologinė literatūra) šaltinių** analizė. Pirminių šaltinių analizė leido palyginti kultūros politikos dokumentuose figūruojančias Teatro srities Proceso ir Projekto apibrėžtis (teisinių dokumentų analizė) bei sudaryti teatro srities veiklų ir produktų sąrašą (teatrų meninės veiklos planų ir ataskaitų bei LKT kultūros projektų finansavimo statistikos analizė). Antrinių šaltinių analizė leido identifikuoti šiuolaikinio teatro praktikų įvairovę ir pateikti koncentruotą teatro srities proceso aprašymą. Rengiant aprašą, pirminių ir antrinių šaltinių analizės rezultatai buvo apibendrinami, vertinant ekspertiniu požiūriu ir gretinant su šiuolaikinio Lietuvos teatro esama situacija.

Teatro srities apibrėžimas ir proceso aprašymas

Modeliuojant teatro srities apibrėžimą, pirmiausia buvo aiškinamasi, kaip teatro sritis ir procesas yra apibrėžiami svarbiausiuose teatro sritį reglamentuojančiuose teisiniuose dokumentuose. Paaiškėjo, kad pagrindinis teatro srities teisinis dokumentas *LR profesionaliojo scenos meno įstatymas*¹ (patvirtintas 2004 m., atnaujinta redakcija 2019 m.) teatro sritį apibrėžia gana aptakiai, bendrame visų scenos menų kontekste: „**Profesionalusis** scenos menas – autoriaus (autorių) ir (ar) atlikėjo (atlikėjų) aukšto meistriškumo ir meninio lygio scenos meno kūryba (sukurti, viešai atlikti ir (ar) įvairiomis viešinimo priemonėmis skleidžiami kūriniai), teigiamai įvertinta profesionaliojo scenos meno vertintojų“. Analogiškai aptakiai apibrėžiamas ir scenos meno kūrinys (produktas): dokumente teigiama, kad tai yra „originalus aukšto meistriškumo ir meninio lygio kūrinys – spektaklis, koncertas ar kitas renginys“, sukurtas „pasitelkiant erdvinis, garsinius elementus ir (ar) judesį“².

Teatras – viena iš meno šakų, priskirtina *scenos* (angl. *stage arts*) arba *atlikimo* (angl. *Performing arts*) menų sričiai, pasitelkianti erdvinis, vizualinius ir garsinius elementus meniniams vaizdams kurti. Atsižvelgiant į šiuolaikinio teatro tendencijas, *atlikimo* meno sąvoka yra kiek tikslesnė nei *scenos* meno. Tradicinis *scenos* meno terminas remiasi pamatine Vakarų teatro tradicija, kurioje teatro pasirodymas (spektaklis) vyksta specialioje teatrinėje erdvėje – scenoje. Tačiau, pastaruoju metu daugėjant teatrinėjų praktiškų, kuriose spektaklis vyksta neteatrinėje erdvėje, aktualesnė tampa *atlikimo* meno sąvoka, nužyminti, kad teatras yra *atlikimo* menas, t. y. menas, kurio rezultatas – kūrinys – yra atliekamas viešai, stebint publikai. Vis dėlto Lietuvos teisiniuose dokumentuose yra nusistovėjusi praktika teatrą priskirti *scenos* menų sričiai (drauge su muzika, šokiu ir cirku).

Teatras yra laikinis menas: teatro kūriniai (spektaklis ar meninė programa) yra gyvai atliekami viešojoje vietoje, stebint publikai. Erdvinę ir vizualinę teatro kūrinių plotmę kuria scenografija, vaidyba, pantomima, šokis, o garsinę ir laikinę – kalba, muzika, judesys ir kt. priemonės. Teatro menui būdingas sinkretiškumas ir gyvas atlikimas, kurio metu erdvinės, vizualinės, garsinės ir laikinės spektaklio dimensijos sukuria tikrovės (čia ir dabar vykstančio veiksmo) iliuziją.

Teatro srities plėtra vykdoma kuriant meninius produktus³ ir teikiant kūrybines paslaugas⁴ skirtinguose scenos menų sektoriuose, atstovaujančiuose įvairioms teatro rūšims / tipams. Atsižvelgiant į teatro kūrėjų naudojamą meninę kalbą ir formą, teatrui gali būti skirstomi į dramos, muzikinius (operos, operetės, miuziklo ir kt.), objektų (lėlių, marionėčių, šešėlių ir kt.), šokio, pantomimos, fizinį, gatvės ir kitus teatrus,

1 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.235372/RHNbNadbuw>

2 Ten pat.

3 LR profesionaliojo scenos meno įstatyme meninis teatro srities produktas apibrėžiamas kaip „originalus aukšto meistriškumo ir meninio lygio kūrinys – spektaklis, koncertas ar kitas renginys“, sukurtas „pasitelkiant erdvinis, garsinius elementus ir (ar) judesį“. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.235372/RHNbNadbuw>

4 LR kultūros politikos pagrindų įstatymo projekte kultūros paslauga apibrėžiama kaip „kultūrinė, meninė ar pažintinė veikla, kuria teikiama nemateriali nauda ar sukuriamas materialus produktas, tenkinantis viešuosius visuomenės kultūrinius poreikius ir interesus“. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/d4dda730fbb11e993cb8c8daaf8ff8a>

taip pat priskiriant tokias netradicines teatro rūšis kaip performansą (angl. *performance*), hepeningą (angl. *happening*), teatralizuotas akcijas (angl. *actions*), multi-medijų teatrą (angl. *multimedia theatre*) ar skaitmeninį teatrą (angl. *digital theatre*).

Platesniame kultūros ir meno kontekste teatras laikomas viena iš seniausių ir svarbiausių meno rūšių, glaudžiai susijusių tiek su visuomenės socialine, politine, ekonomine raida, tiek su kitų meno rūšių kaitos procesais. Tarpdisciplininis, sinkretinis teatro meno pobūdis lemia, kad ši meno sritis yra itin glaudžiai susijusi su literatūra (spektaklio, teatrinio veiksmo išeities tašku neretai tampa literatūrinis tekstas), vaizduojamaisiais menais (dailės, fotografijos, skulptūros, medijų meno ir kitų menų priemonėmis spektakliui kuriamas scenovaizdis), muzika (spektakliui kuriamas specialus garsovaizdis), choreografija (spektaklyje naudojama plastikos, šokio kalba), architektūra (spektaklis vyksta specialiai tam sukurtoje ar parinktoje architektūrinėje erdvėje). Iš visų meno rūšių teatro menas išsiskiria efemeriskumu, esamojo laiko (čia ir dabar) ir betarpiškos (bendros aktorių ir žiūrovų) patirties akcentavimu. Šios pamatinės teatro charakteristikos lemia išskirtinį šios meno rūšies statusą visuomenėje (Teatras – visuomenės veidrodis).

Vertinant teatro ir visuomenės ryšius pažymėtina, kad teatras yra esmiškai svarbus ne tik kaip kultūros lauko dėmuo (estetinis fenomenas), bet ir kaip socialinio, politinio, ekonominio lauko dalyvis. Nuo seno veikdamas kaip visuomenės forumas, t. y. aktualizodamas scenoje socialinius klausimus ir visuomenės problemas, teatras tapo vienu paveikiausių menų, galinčių veikti ir formuoti visuomenės požiūrį į sociopolitinę situaciją. Teatro organizacijos veikia ne tik kaip meninės, bet ir kaip visuomeninės institucijos, t. y. tiesiogiai dalyvauja kultūriniame, politiniame, socialiniame ir visuomeniniame šalies gyvenime⁵.

Pastaruju metu ypač stiprėja socialinis teatro matmuo, ypač tokiose teatro formose, kurios yra įvardijamos taikomojo teatro (angl. *Applied theatre*), socialiai angažuoto teatro (angl. *Socially engaged theatre*), bendruomenių teatro (angl. *Community theatre*), dalyvaujamojo teatro (angl. *Participatory theatre*) ir panašiais terminais⁶. Vertindami teatro sritį socialinio poveikio aspektu matome, kad teatras tampa veiksminga priemone didinant kultūros prieinamumą, mažinant socialinę atskirtį, turtinant gyventojų laisvalaikį bei kultūrinį gyvenimą, aktyvinant ir telkiant pilietišką bei visuomenišką bendruomenę.

Pastaruju metu populiarėjant tokioms teatro formoms, kurios gali būti įvardijamos forumo teatro (angl. *Forum theatre*), engiamųjų teatro (angl. *Theatre of the Oppressed*), dokumentinio teatro (angl. *Documentary theatre*) ar partizaninio teatro (angl. *Guerilla Theatre*) terminais, matomas politiškai angažuoto teatro pozicijų stiprėjimas⁷. Vertindami teatro sritį politinio poveikio aspektu matome, kad teatras gali tapti aktyvia politinių diskusijų arena, keliant kritiškus klausimus dėl politinio gyvenimo ir aktyvinant gyventojų politinį sąmoningumą. Kiek kitokį, tačiau šalies politiniam gyvenimui ne mažiau svarbų vaidmenį teatras atlieka reprezentuodamas

5 Balme Ch. B. 2014. *The Theatrical Public Sphere*. Cambridge University Press, Cambridge.

6 Prendergast M., Saxton J. (Eds.) 2009. *Applied Theatre: International Case Studies and Challenges for Practice*. Intellect, Bristol; Chicago.

7 Boal A. 2013. *Theatre of the Oppressed*. Theatre Communications Group, New York.

valstybę (teatras kaip šalies / tautos „brandingas“, angl. *Nation Branding*, šalies / tautos ženklodara) tarptautiniuose kontekstuose ir aktyviai veikdamas viešosios, kultūrinės diplomatijos lauke.

Būdamas vienas iš kompleksinės, sudėtinės KKI (kultūros ir kūrybinių industrijų) ekosistemos dėmenų, teatras veikia pastaruoju metu sparčiai augančios kūrybos ekonomikos⁸ lauke. Kultūros ir kūrybinių industrijų politikos dokumentuose teatras yra priskiriamas prie vienos iš meno sektorių sričių. „KKI meno sektorius apima šias sritis: vaizduojamieji menai (vaizduojamoji ir taikomoji dailė, fotografija, skulptūra, kinas), scenos menai (teatras, šokis, muzika, cirkas), tarpdisciplininis menas, literatūra⁹. KKI visame pasaulyje išskiriamos kaip sparčiai besivystantis sektorius, kuriantis ne tik pridėtinę vertę, bet ir darbo vietas. Vertinant teatrą kaip kultūrinę ar kūrybinę industriją, svarbi tampa ne tik meninė ar kultūrinė, bet ir ekonominė teatro kuriamų materialių produktų ir nematerialių meninių paslaugų vertė. Tai pat, vertinant teatrą bendrame Lietuvos KKI kontekste, būtina atsižvelgti į tai, kaip teatras prisideda prie KKI politikos dokumentuose numatytų KKI strateginių plėtros krypčių, tokių kaip „visų amžiaus grupių Lietuvos visuomenės narių kūrybingumo gebėjimų skatinimas“, „KKI potencialo panaudojimas kuriant gyvenimo kokybę gerinančią, visuomenės kūrybingumą ir pilietiškumą skatinančią aplinką“, „KKI sektoriaus ekonominės vertės ir sektoriaus eksporto apimčių augimo skatinimas“, „inovacijų visose KKI srityse skatinimas bei taikymas“¹⁰.

Teatras savo esme yra neatsiejamas nuo edukacinės funkcijos ir švietimo sferos. Suteikdamas publikai žinių, žadindamas žiūrovų sąmoningumą, skatindamas kritiškai pažvelgti į save ir sociumą, teatras tuo pat metu ugdo ir lavina žiūrovus. Vertindami teatro sritį švietimo kontekste matome, kad edukaciniu požiūriu gali būti svarbus tiek atskiras teatro kuriamas meninis produktas (spektaklis), tiek įvairios meno kūrinį lydinčios ir / ar papildančios edukacinės veiklos. Todėl kultūrinę edukaciją vertėtų laikyti reikšminga bet kurio teatro meninės ir institucinės veiklos dalimi. LR profesionaliojo scenos meno įstatyme profesionaliojo scenos meno įstaigos kultūrinė edukacija apibrėžiama kaip „profesionaliojo scenos meno įstaigos kryptinga kultūrinė veikla, skatinanti asmens kultūros ir švietimo poreikius, ugdanti kūrybingą asmenybę – kultūros ir meno vartotoją – ir lavinanti jo meninius gebėjimus ir kompetencijas“.¹¹

8 Kūrybos ekonomika – tarpsektorinių, kūrybinius išteklius naudojančių, žiniomis grįstų ekonominių veiklų visuma, skatinanti ūkio augimą, visuomenės ugdymą, socialinę įtrauktį, kultūrinę įvairovę ir tvarią plėtrą.

9 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4a028c503a6f11e598499e1e1ba6e454>

10 Ten pat.

11 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.235372;2> straipsnis.

Teatro srities veiklų ir produktų aprašymas

Identifikuojant teatro srities veiklas ir produktus, buvo analizuojami įvairūs pirminiai šaltiniai: tyrinėjamos šiame sezone teatrų vykdomos veiklos, viešai skelbiami teatrų repertuarai, taip pat viešai prieinami Lietuvos nacionalinių teatrų¹² veiklų planai ir ataskaitų dokumentai bei LKT kultūros projektų 2014–2019 finansavimo statistika. Rengiant aprašą pirminių šaltinių analizės rezultatai buvo apibendrinami, vertinant ekspertiniu požiūriu ir gretinant su šiuolaikinio užsienio teatro praktika¹³. Šis tyrimas padėjo identifikuoti, kokias veiklas teatrai vykdo ir kokius sukuria produktus, kaip galima grupuoti veiklas, produktus, paslaugas.

Veiklos

Tyrimo metu buvo išskirtos trys pagrindinės teatro srities veiklos, generuojančios daug skirtingų teatro srities produktų ir paslaugų.

- **Teatrinė kūryba** – veikla, kylanti iš menininko ar menininkų kolektyvo kūrybiškumo bei gebėjimų. Tai procesas, kurio metu, transformuojant kūrybinę medžiagą, siejant kūrybinę ir intelektualinę veiklas, kuriami originalūs scenos meno produktai (spektakliai, meninės programos ir pan.) bei profesionalios kūrybos paslaugos (kūrybinės dirbtuvės, kūrybinės stovyklos ir pan.). Teatrinės kūrybos metu sukuriama ne tik unikalūs meno kūriniai, bet ir naujos materialinės bei dvasinės vertybės¹⁴.
- **Teatrinės kūrybos sklaida** apima įvairius teatrinės kūrybos metu sukurtų scenos meno kūrinių ir kūrybinių paslaugų platinimo visuomenėje būdus (nuo spektaklių rodymo iki kritinės refleksijos). Teatrinės kūrybos sklaidos procesas sukuria grįžtamąjį ryšį tarp meno ir visuomenės (teatro ir publikos), skatina teatrinės kūrybos matomumą vietiniame, regioniniame, nacionaliniame ir tarptautiniame kontekstuose.
- **Teatro edukacija** – daugialypė veikla, sujungianti meną, kūrybiškumą ir edukaciją (auklėjimą, lavinimą, švietimą). Teatro edukacija apima skirtingo pobūdžio veiklas, kurios ugdo dalyvių estetinį suvokimą ir kūrybiškumą, padeda pažinti skirtingas meno formas ir įvairius kūrybinius procesus, stiprina kultūros pažinimą ir patyrimą, skatina meno ir kultūros vartojimą.¹⁵

12 Lietuvos nacionalinis dramos teatras. Dokumentai. www.teatras.lt; Nacionalinis Kauno dramos teatras. Dokumentai. www.dramosteatras.lt

13 Lyginamajai analizei buvo naudingi tokie kitų šalių teatro lauko tyrimai kaip *Analysis of Theatre in England (2016)*, kuriame teatro sektorius išsamiai analizuojamas trimis pagrindiniais pjuviais: produkcija, pristatymas, publika. Žr. plačiau. https://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/download-file/ACE_Theatre_Analysis_BOP_FINAL_REPORT_Feb_2017.pdf

14 *Meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų įstatyme meno kūryba apibrėžiama kaip „asmens arba kolektyvo sukurtų arba savitai atliktų meno kūrinių visuma“*. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.30615/hgileZfvdV> Žr. diskusiją apie meninės kūrybos sampratą: http://leidykla.vda.lt/Files/file/Acta_72/Acta_72_06_Elona_Lubyte_89_116_p.pdf

15 Teatro edukacijos apibrėžtis, vykdomos veiklos ir funkcijos detalai analizuojami Teatro ir kino informacijos ir edukacijos vykdytame tyrime „Vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos Lietuvos scenos meno organizacijose būklės tyrimas“ (2018). <http://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2019/06/Vaik%C5%B3-ir-jaunimo-kult%C5%ABrin%C4%97s-edukacijos-b%C5%ABkl%C4%97s-tyrimas.pdf>

Produktai

Svarbiausi teatrinės kūrybos produktai (meno kūriniai)¹⁶:

- Spektaklis – originalus scenos meno kūrinys; teatro vaidinimas, kurį sudaro dramaturgijos, vaidybos, scenografijos, muzikos ir plastikos derinys. Spektaklį kuria aktoriai, dailininkas, kompozitorius, dramaturgas, jiems vadovauja režisierius (muzikiniame ar judesio spektakliuose dar svarbus dirigentas, choreografas).
- Meninė programa – originalus gyvas scenos meno pasirodymas, kuriame poezijos ar prozos skaitymas derinamas su kitų menų (vaidyba, muzika, šokis, judesys, videomenas, fotografija ir pan.) komponentais.

Svarbiausi teatrinės kūrybos (meno kūrinių) sklaidos produktai:

- Spektaklių rodymas – viešas teatro kūrinių demonstravimas publikai.
- Spektaklių gastrolės Lietuvoje ir užsienyje – viešas teatro kūrinių rodymas skirtingose Lietuvos ir užsienio scenose.
- Teatro festivalis – periodiškai organizuojamas masinis meno ir kultūros renginys, kurio metu vyksta vietinių ir tarptautinių teatrų spektaklių demonstravimas, kūrybinės dirbtuvės, menininkų susitikimai su visuomene, teminės diskusijos.
- Teatro refleksija (teatro tyrimai, kritika) – teatrinės kūrybos sklaida, pasitelkiant įvairias žiniasklaidos priemones (periodinė ir ne periodinė spauda, televizija, radijas, internetas) ir gyvas komunikacijos formas (susitikimai, diskusijos, spektaklių aptarimai ir pan.).

Svarbiausi teatro edukacijos produktai:

- Paskaita / pamoka – sistemingas, žodinis tam tikros teatro temos ar problemos išdėstymas, siekiant sudominti teatro menu, supažindinti su scenos meno kūrėjais ir kūrybinėmis praktikomis, populiarinti teatro formas ir reiškinius.
- Kūrybinės dirbtuvės – įtraukus edukacinio pobūdžio praktinis kūrybinis užsiėmimas, kurio metu teatro menininkai pristato dalyviams kūrybinės technikas, atskleidžia kūrybinio proceso ypatumus, paskatina praktiškai išmėginti save kūryboje.
- Kūrybinės stovyklos – ilgesnės trukmės (pvz., savaitės) tęstinės veiklos, kurių metu dalyviai praktiškai supažindinami su kūrybinio proceso ypatumais, įvairiomis meninės raiškos technikomomis ir būdais.
- Pažintinės ekskursijos – organizuota grupinė kelionė po įvairias su teatro veiklomis susijusias patalpas ar vietas, suteikianti dalyviams žinių apie scenos meną, teatro istoriją bei dabartį, menininkus, kūrybinį procesą ir kitus teatro aspektus.

¹⁶ *Meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų įstatyme meno kūrinys apibrėžiamas kaip „originalus meninės veiklos rezultatas, bet kokio išraiškos būdo ar formos“.* <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.30615/hgJleZfvdV>

- Konkursai – vieša tam tikros teatrinės kūrybos srities (pvz., dramaturgijos, scenografijos, muzikos, kritikos ir pan.) geriausio kūrinio ar projekto atranka, kuri vykdoma siekiant paskatinti ir pažymėti inovacijas bei originalius kūrybinius sprendimus.
- Susitikimai su publika, aptarimai, diskusijos – vieši teatro kūrėjų ir visuomenės susitikimai, kurių metu aptariami tam tikri scenos meno klausimai ar problemos.

(2)

Siekiant įgyvendinti **antrą uždavinį (2)**, buvo analizuojama esamoji teatro lauko situacija ir esamų teatro lauko tyrimų (vertinimų) būklė. Tyrimo metu paaiškėjo, kad Lietuvoje stokojama sisteminių tyrimų, leidžiančių susidaryti apibendrintą teatro lauko vaizdą ir objektyviai įvertinti teatro Procesą ir Projektą profesionaliosios teatro srities kūrybos, profesionaliosios scenos meno kūrybos ir poveikio kitoms sritims požiūriu. Akivaizdu, kad norint atlikti išsamų įvertinimą reikia sisteminių kiekybinių ir kokybinių tyrimų. Analizuojant užsienio metodologinę literatūrą ir socialinius teatro srities tyrimus aiškėja, kad teatro srities procesą ir projektą kitų kontekstų atžvilgiu derėtų vertinti fokusuojantis į tris pagrindinius dėmenis: **kultūrinį, socialinį ir ekonominį**. Kiekvieno iš šių dėmenų analizei ir įvertinimui reikia skirtingų tyrimų. Tolesnėje aprašo dalyje nurodomos galimos išsamesnių tyrimų gairės ir apibendrintas esamų tyrimų vertinimas.

Teatro srities proceso ir projekto įvertinimas

Vertinant bendrąsias teatro veiklas ir atskirus projektus profesionalios teatro srities kūrybos požiūriu, tikslinga fokusuotis į tokius klausimus kaip:

- Teatras kaip kūrybinių inovacijų katalizatorius ir įtraukios kultūros kūrėjas (kultūrinis dėmuo); Lietuvoje esama nemažai profesionalių ekspertinių tyrimų, vertinančių tiek atskirus teatro projektus, tiek bendrąsias teatro lauko raidos tendencijas meninės kokybės ir kūrybinių inovacijų požiūriu (tai individualios bei kolektyvinės monografijos, moksliniai straipsniai, teatro kritikos recenzijos ir pan.). Atliktų tyrimų pagrindu galima formuluoti apibendrinančias išvadas, siejant / lyginant Lietuvos teatro procesus bei projektus su užsienio teatro kūrybinėmis praktikomis.
- Teatras kaip visuomenės socialinio / politinio / ekonominio / švietimo lauko dalyvis, aktyvios, pilietiškos ir visuomeniškos bendruomenės kūrėjas (socialinis dėmuo); socialiniam Lietuvos teatro dėmeniui yra skiriamas gana menkas dėmesys. Minėti klausimai epizodiškai paliečiami LKT inicijuotuose tyrimuose (pvz., apie vaikų ir jaunimo kultūrinę edukaciją ar neįgaliųjų

teatrą¹⁷), individualiuose moksliniuose straipsniuose ir atskirose kritinėse recenzijose. Vis dėlto socialiniam teatro dėmens įvertinimui yra būtini sociologiniai kiekybiniai (žiūrovų apklausos) ir kokybiniai tyrimai (interviu, apklausos, grupinės diskusijos, ekspertų grupės ir pan.), leidžiantys atskleisti bei įvertinti socialinį teatro procesą ir projektų poveikį visuomenei. Būtina atkreipti dėmesį, kad socialinę teatro vertę nėra lengva pamatuoti. Kaip teigiama 2019 m. patvirtintoje *Lietuvos kultūros politikos strategijoje*, kultūra kuria neabejotiną socialinę vertę, tačiau ją „nėra paprasta tiesiogiai apibrėžti ir pamatuoti“, „šiuo metu nėra išplėtotas kokybinis kultūrinių veiklų kuriamos socialinės-ekonominės naudos vertinimas“ (35.2 punktas), „būtina sukurti kultūros generuojamos socialinės-ekonominės naudos vertinimo sistemą“ (37.1 punktas)¹⁸.

- Teatras kaip kūrybos ekonomikos dėmuo (ekonominis dėmuo). Ekonominiams Lietuvos teatro klausimams yra skirta keletas LKT inicijuotų tyrimų (pvz., įvairių scenos menų organizacijų veiklos efektyvumo tyrimai¹⁹), tačiau šio dėmens įvertinimui būtina kontekstinė teatro kaip kūrybos ekonomikos dalyvio analizė, pagrįsta statistinių duomenų vertinimu ir lyginimu su kitų KKI sričių finansine, ekonomine situacija. Kaip jau minėta, net 2019 m. patvirtintoje *Lietuvos kultūros politikos strategijoje* pabrėžiama, kad „būtina sukurti kultūros generuojamos socialinės-ekonominės naudos vertinimo sistemą“ (37.1 punktas)²⁰. Teatras, kaip ir kitos kultūros ir kūrybos industrijų sritys, „prisideda prie ekonomikos augimo ir konkurencingumo, rinkos santykiais grįstų darbo vietų kūrimo, tačiau netiesioginės kultūros operatorių kuriamos ekonominės vertės Lietuvoje nėra tinkamai analizuojamos ir apskaičiuojamos“ (ten pat, 35.2 punktas); siekiant „įtvirtinti strateginį kultūros kaip didžiulę vertę visuomenei ir valstybės ekonomikai kuriančio sektoriaus vaidmenį, būtina sistemaiškai įvertinti visus jos kuriamus tiesioginius ir netiesioginius ekonominius ir socialinius efektus“ (ten pat, 37.1 punktas). Kol kas Lietuvoje nėra kultūros (taip pat teatro) sukuriamos ekonominės naudos vertinimo sistemos, galinčios identifikuoti tiesiogines ir netiesiogines teatro lauko generuojamas vertes, poveikį bei sąsajas su kitais sektoriais.

Vertinant bendrąsias teatro veiklas ir atskirus projektus profesionaliosios scenos meno kūrybos požiūriu, tikslinga atlikti lyginamąjį teatro ir kitų scenos menų procesų bei projektų analizę, fokusuojantis į išvardytus tyrimo aspektus ir atskleidžiant teatro srities kultūrinį, socialinį ir ekonominį dėmenį sąsajoje su kitais scenos menais.

Vertinant bendrąsias teatro veiklas ir atskirus projektus poveikio tokioms sritims kaip švietimas, socialinė aplinka, sveikatos apsauga, ekonomika ir kt. požiūriu, tikslinga fokusuotis ne tiek į bendrąsias teatro srities veiklas (nenuvertinant jų poveikio išvardytoms sritims), kiek į specifines, atvirai vienam ar kitam poveikio aspektui angažuotas teatro formas, kurių pastaruoju metu Lietuvos teatro lauke pamažu randasi.

17 <http://www.kulturostyrimai.lt/category/visos-temos/scenos-menai/>

18 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6aa23a109d4d11e9878fc525390407ce>

19 <http://www.kulturostyrimai.lt/category/visos-temos/scenos-menai/>

20 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6aa23a109d4d11e9878fc525390407ce>

Apibendrintai žvelgiant:

- poveikio švietimui srityje aktualios yra taikomojo teatro (angl. *Applied Theatre*), edukacinio teatro (angl. *Educational Theatre*), bendruomenių teatro (angl. *Community Theatre*), forumo teatro (angl. *Forum theatre*) ir pan. meninės praktikos, jų kūrybos procesas ir / ar rezultatas.
- poveikio socialinei aplinkai srityje aktualios yra socialiai angažuoto teatro (angl. *Socially Engaged Theatre*), bendruomenių teatro (angl. *Community Theatre*), engiamųjų teatro (angl. *Theatre of the Oppressed*) ir pan. meninės praktikos, jų kūrybos procesas ir / ar rezultatas.
- poveikio sveikatos apsaugai srityje aktualiausios yra įvairios taikomojo teatro kūrybinės praktikos, taip pat tarp meno ir sveikatinimo balansuojančios teatro terapijos (angl. *Drama Therapy*), psichodramos (angl. *Psychodrama*) ir pan. teatro metodus integruojančios praktikos.
- poveikio ekonomikai srityje tinkamos vertinti visos teatro srities praktikos, ypač atkreiptinas dėmesys į pramoginio ir komercinio teatro praktikų pavyzdžius.

Šių teatro praktikų tyrimuose vertėtų derinti įvairius kiekybinius (žiūrovų, dalyvių apklausos; statistinė informacija) ir kokybinius (menininkų interviu, grupinės diskusijos, fokus grupės ar ekspertų apklausos) socialinių tyrimų metodus.

(3)

Siekiant įgyvendinti trečią uždavinį (3), buvo atliekama įvairių **pirminių** šaltinių (įvairūs LR teisiniai dokumentai, LKT KRF projektų teatro srities projektų kokybės vertinimo kriterijai; kitų šalių Kultūros rėmimo fondų taikomų teatro srities projektų kokybės vertinimo kriterijai) ir **teorinės** (socialiniai šiuolaikinio teatro tyrimai, analizuojantys auditorijų įtraukimą, finansavimo modelius, bendrą teatro lauko situaciją) bei **metodologinės** (įvairios metodologinio pobūdžio publikacijos) literatūros analizė.

Prieinamų teatro srities duomenų aibė ir jų šaltiniai

Kokybiniu lygmeniu (meninės, kultūrinės vertės požiūriu) bendrą teatro srities procesą ir atskirus projektus vertina profesionalūs teatro ekspertai (teatro kritikai ir teatrologai), publikuodami kritines recenzijas, sezonų apžvalgas, mokslinius tekstus ir monografijas. Monografijas, studijas, mokslinius straipsnius galima rasti elektroninėse bibliotekose (<http://www.elibrary.lt/>, <http://www.elaba.lt/elaba-portal/>), recenzijų duomenų bazė yra prieinama Scenos meno kritikų asociacijos svetainėje www.menufaktura.lt²¹.

Kiekybinius, statistinius teatro srities duomenis renka ir apibendrina LR kultūros ministerija (scenos organizacijų teikiamos metinės veiklos ataskaitos), Lietuvos statistikos departamentas (scenos organizacijų teikiamos metinės veiklos ataskaitos). Nuo 2019 m. vykdomas Scenos meno kritikų asociacijos inicijuotas tyrimas „Lietuvos teatras skaičiais“. 2019 m. buvo atlikta statistinė profesionalių scenos menų įstaigų veiklos 2015–2018 m. analizė²². Scenos meno kritikų asociacijos svetainėje www.menufaktura.lt kaupiamas teatro kūrėjų sąvadas, teatro institucijų sąvadas, teatro apdovanojimų sąvadas²³.

Teatro srities proceso ir projekto duomenų analizės metodologija, kriterijai ir rodikliai

Metodologijos kūrimas: 1 lygmuo

Modeliuojant metodologinį pagrindą pirmiausia buvo siekiama nustatyti universalius teatro srities pagrindinius veiklos rodiklius (*Key performance indicators* (KPI)), t. y. tokius rodiklius, kurie laikomi svarbiausiais „norint įvertinti procesų, kurie svarbūs siekiant savo tikslų, efektyvumą“²⁴. Pagrindiniai veiklos rodikliai, anot vadybos specialistų, turi būti glaudžiai susieti su tam tikrų procesų ar struktūrų veikimo strategija.

Taigi, nustatant pagrindinius teatro srities veiklos rodiklius, reikia atsižvelgti, kokios yra strateginės Lietuvos kultūros politikos gairės, numatomos kultūros plėtros kryptys, kaip apibrėžiami svarbiausi kultūros politikos vertybiniai principai ir kokie tikslai bei uždaviniai keliami teatrams, vertinant jų veiklą bendroje kultūros politikos perspektyvoje. Teisingai subalansuotą pagrindinių veiklos rodiklių sistemą vadybininkai laiko vienu svarbiausių instrumentų, padedančių siekti strateginių tikslų.

²¹ <http://www.menufaktura.lt/?m=1025>

²² <http://smka.lt/lietuvos-teatras-skaiciais-ar-galime-sakyti-kad-esame-teatro-salis/>

²³ <http://www.menufaktura.lt/kas-yra-kas>

²⁴ *How to set and monitor audience KPIs for cultural organisations to help achieve a range of engagement goals.* <https://www.theaudienceagency.org/resources/guide-kpis-for-audiences>

Taigi akivaizdu, kad kuriant teatro srities vertinimo metodologiją būtina išskirti tokius pagrindinius veiklos rodiklius, kurie atlieptų esmines Lietuvos kultūros politikos strategines nuostatas.

Šiuo tikslu buvo analizuojami įvairių lygmenų (valstybės plėtros / kultūros politikos / teatro politikos) dokumentai: Valstybės plėtros strategija (2012 metais patvirtinta *Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“*²⁵), Lietuvos kultūros politikos (2019 metais patvirtinta *Lietuvos kultūros politikos strategija*²⁶, *LR kultūros politikos pagrindų įstatymo projektas*²⁷, *Kultūros ir kūrybinių industrijų politikos 2015–2020 metų plėtros kryptys*²⁸) bei teatro srities (2017 metais patvirtinta *Lietuvos profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinė programa*²⁹) dokumentai, Lietuvos kultūros projektų finansavimą reglamentuojantys dokumentai (kuriuose yra nužymėtos strateginės vertinimo kryptys bei kriterijai).

Analizuojant šiuos dokumentus, buvo siekiama atpažinti ir išskirti pasikartojančias kultūros (įtraukiant teatrą) plėtros kryptis ir vertybinius principus, kurių pagrindu galima formuoti teatro srities Proceso ir Projekto vertinimo kriterijų bei vertinimo rodiklių sąrašą.

Apibendrinus atliktą dokumentų analizę, buvo išskirti trys svarbiausi teisiniai skirtingų lygmenų (*valstybės – kultūros – teatro*) dokumentai – *Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“*, *Lietuvos kultūros politikos strategija*, *LR profesionaliojo scenos meno įstatymas* – ir juose išryškėjusios prioritetinės nuostatos:

1. Valstybės pažangos strategijoje *Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“*³⁰ daug dėmesio skiriama kūrybiškumui. Pirmiausia formuluojant valstybės viziją teigiama, kad „siekiame pažadinti visuomenės ir kiekvieno jos nario kūrybiškumą“ (4.1 punktas). Vėliau, įvardijant *sumanios visuomenės* kūrimą kaip vieną iš trijų esminių valstybės pažangos sričių, tvirtinama, kad būtina „plėtoti aukštos kokybės kultūros paslaugas visoje šalyje, siekiant užtikrinti kultūros įvairovę ir jos prieinamumą“; „skatinti kultūros ir įvairių gyvenimo sričių partnerystę, panaudojant kultūros produktus ir paslaugas“.

Taikant *Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“* prioritetines nuostatas teatro sričiai, svarbios vertinimo gairės turėtų būti: **aukšta meninė kokybė; visuomenės kūrybiškumas; kultūros įvairovė; kultūros prieinamumas.**

2. *Lietuvos kultūros politikos strategijoje*³¹ strateginiu tikslu įvardijama „darnios visuomenės ir gerovės kūrimui įtrauki kultūra“ ir akcentuojamos tokios strateginės Lietuvos kultūros plėtros kryptys kaip „kultūrinės atskirties ir netolygumų mažinimas“ (I kryptis), skatinimas „kurti ir dalyvauti kultūroje“, formuojant „kritinį visuomenės mąstymą ir pilietiškumą“ (II kryptis), „kurti tvarią socialinę ir ekonominę kultūros vertę (III kryptis), skatinant KKI verslumą ir inovacijų kūrimą. Strategijoje nustatyti ir 7 pagrindiniai vertybiniai

25 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5EE74F9648A5>

26 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6aa23a109d4d11e9878fc525390407ce>

27 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/d4dda730fbb111e993cb8c8daaf8ff8a>

28 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4a028c503a6f11e598499e1e1ba6e454>

29 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4a66d2b0d5bc11e7910a89ac20768b0f/afsr>

30 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5EE74F9648A5>

31 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6aa23a109d4d11e9878fc525390407ce>

principai, „kurių skatinama laikytis ir įvairių sričių kultūrinėje veikloje“: remtis stiprybėmis; vertinti talentus; įgalinti bendruomenes; gerbti įvairovę; ugdyti kūrybingumą; įtraukti suvokėją; kurti vertę. Svarbiu Lietuvos kultūros politikos strategijos dėmeniu laikomas ir kultūros *tarptautiškumas*, kuris „skatina kokybę, leidžia įvairioms kultūros sritims nuolat atsinaujinti, prisideda prie Lietuvos įvaizdžio kūrimo, eksporto augimo ir stiprina tarpkultūrinį dialogą“.

Taikant *Lietuvos kultūros politikos strategijos* prioritетines nuostatas teatro sričiai, svarbios vertinimo gairės turėtų būti: **aukšta meninė kokybė** (*remtis stiprybėmis, vertinti talentus*); **visuomenės kūrybiškumas** (*ugdyti kūrybingumą*); **kultūros įvairovė** (*gerbti įvairovę*); **kultūros prieinamumas** (*mažinti kultūrinę atskirtį*); **tvari socialinė ir ekonominė vertė** (*bendruomenių įgalinimas, suvokėjo įtraukimas, ekonominės vertės kūrimas, KKI verslumo skatinimas*); **tarptautiškumas**.

3. *LR profesionaliojo scenos meno įstatyme*³² pažymima, kad „profesionaliojo scenos meno misija – skatinti žmogaus dvasinį tobulėjimą, ugdyti kūrybingą, atvirą, pilietinę visuomenę ir kurti modernią valstybę, puoselėjančią nacionalinį tapatumą, valstybinę kalbą, Lietuvos ir kitų tautų kultūros tradicijas ir vertybes. Valstybės profesionaliojo scenos meno politika laiduoja aukšto meistriškumo ir meninio lygio profesionaliojo scenos meno kūrybą, kultūros ir meno atvirumą bei integraciją į tarptautinę profesionaliojo scenos meno erdvę, sudaro sąlygas kūrybinei veiklai ir profesiniam tobulėjimui, aukštos meninės vertės scenos meno kūrinių sklaidai ir prieinamumui visoms šalies visuomenės grupėms“.

Pažymėtina, kad *LR profesionaliojo scenos meno įstatyme* skirtingai apibrėžiama nacionalinių, valstybinių ir savivaldybės teatrų paskirtis. Tokia diferenciacija suponuoja, kad nacionalinių, valstybinių ir savivaldybės teatrų projektai ir / ar kūrybos visuma turėtų būti vertintini atsižvelgiant į skirtingus kriterijus.

Nacionalinių teatrų paskirtis	Valstybinių teatrų paskirtis	Savivaldybės teatrų paskirtis	Kiti profesionalūs kolektyvai
„įgyvendinti valstybės politiką profesionaliojo scenos meno srityje: savo kūrybine veikla pristatyti visuomenei iškiliausius nacionalinius ir užsienio operos, baleto, dramos ir muzikos meno pasiekimus, reprezentuoti aukštos meninės vertės kūrybą, formuoti Lietuvos kultūros įvaizdį, nuosekliai plėtoti tarptautinę kūrybinę partnerystę, ugdyti profesionaliajam scenos menui imlią visuomenę ir užtikrinti profesionaliojo scenos meno prieinamumą visoms šalies visuomenės grupėms“ ³³ .	„įgyvendinti valstybės politiką profesionaliojo scenos meno srityje: formuoti savitą profesionaliojo scenos meno kryptį ir pristatyti Lietuvoje ir užsienyje aukštos meninės vertės klasikinio ir šiuolaikinio profesionaliojo scenos meno kūrinius, ugdyti visuomenės poreikį profesionaliajam scenos menui, užtikrinti profesionaliojo scenos meno prieinamumą visoms šalies visuomenės grupėms“ ³⁴ .	„padėti įgyvendinti valstybės politiką profesionaliojo scenos meno srityje: pristatyti visuomenei klasikinio ir šiuolaikinio profesionaliojo scenos meno kūrinius, sudaryti sąlygas regiono profesionaliojo scenos meno autoriams ir atlikėjams pristatyti visuomenei savo kūrybą, ugdyti visuomenės poreikį profesionaliajam scenos menui ir užtikrinti profesionaliojo scenos meno prieinamumą visoms šalies visuomenės grupėms“ ³⁵ .	„įgyvendina jų steigimo dokumentuose nustatytus tikslus“ ³⁶ .

32 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.235372/RHNbNadbuw>

33 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.235372;6> straipsnis

34 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.235372;6> straipsnis

35 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.235372;6> straipsnis

36 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.235372;6> straipsnis

Vis dėlto nebus gilinama į skirtingą statusą turinčių teatrų veiklos skirtys, o ieškoma visam teatro laukui bendrų strateginių vertinimo gairių.

Taikant LR profesionaliojo scenos meno įstatymo esmines nuostatas, svarbios vertinimo gairės turėtų būti: **aukšta meninė kokybė** (aukšto meistriškumo ir meninio lygio); **visuomenės kūrybiškumas** (ugdyti kūrybingą visuomenę); **kultūros įvairovė** (nacionalinis tapatumas ir kitų tautų tradicijos ir vertybės); **kultūros prieinamumas** (prieinamumas visoms šalies visuomenės grupėms); **tvari socialinė vertė** (atvira, pilietinė visuomenė); **tarptautiškumas** (integracija į tarptautinę profesionaliojo scenos meno erdvę).

Apibendrinant Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“, Lietuvos kultūros politikos strategijos, LR profesionaliojo scenos meno įstatymo analizę išskirtinos šios prioritetinės vertinimo kryptys, kurių pagrindu galima formuoti teatro srities Proceso ir Projekto vertinimo kriterijų bei vertinimo rodiklių sąrašą.

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“	Lietuvos kultūros politikos strategija	LR profesionaliojo scenos meno įstatymas
Aukšta meninė kokybė. Visuomenės kūrybiškumas. Kultūros įvairovė. Kultūros prieinamumas.	Aukšta meninė kokybė. Visuomenės kūrybiškumas. Kultūros įvairovė. Kultūros prieinamumas. Tvari socialinė ir ekonominė vertė. Tarptautiškumas.	Aukšta meninė kokybė. Visuomenės kūrybiškumas. Kultūros įvairovė. Kultūros prieinamumas. Tvari socialinė vertė Tarptautiškumas.

Susumuojant atliktą analizę, išskirtini šie teatro Proceso ir Projekto vertinimo prioritetai:

Aukšta meninė kokybė.
Visuomenės kūrybiškumas.
Kultūros įvairovė.
Kultūros prieinamumas.
Tvari socialinė vertė.
Tvari ekonominė vertė.
Tarptautiškumas.

Pažymėtina, kad šiuo metu LKT finansuojami projektai vertinami atsižvelgiant į tris pagrindines strateginio finansavimo kryptis (su atitinkamais vertinimo prioritetais ir vertinimo kriterijais)³⁷:

Įvairovė („Siekama skatinti kultūrinės įvairovės, suvokiamos kaip kokybiškų meninių ir (ar) kultūrinių iniciatyvų sklaida bei pastanga atsisakyti inercijos diktuojamų veikimo formų, pasiūla, kuriančią empatišką, atvirą, tolerantišką ir smalsią visuomenę, gebančią ne tik priimti kitoniškas kūrinyjas, bet ir sukurti sąlygas kūrybiškumui kasdienybėje“).

Edukacija („Siekama sudaryti sąlygas visoms visuomenės grupėms atskleisti ir ugdyti savo kūrybinį potencialą aktyviai ir prasmingai dalyvaujant kultūros veiklose. Naujų patyrimų įprasminimas bei įveiklinimas ugdo visuomenės narių savivertę, empatiją ir toleranciją kitoniškumui bei leidžia atrasti netikėtus kylančių iššūkių sprendimo būdus“).

³⁷ <https://www.ltk.lt/projektu-finansavimas/strategines-kryptys>

Prieinamumas („Siekama, kad kultūros paslaugos būtų prieinamos ir patrauklios visoms gyventojų grupėms nepriklausomai nuo jų gyvenamosios vietos, socialinės, ekonominės padėties ar tautybės, kad kiekvienas visuomenės narys gautų informacijos apie kultūrą, galėtų ja naudotis ir pritaikyti. Todėl projektų vykdytojai skatinami kultūrinės veiklas planuoti numatant konkrečių visuomenės grupių įtraukimą ir atsižvelgiant į vietos ar kitokių interesų jungiamus gyventojų poreikius“)³⁸.

Atlikus strateginių ir teisinių dokumentų tyrimą, siūloma šias tris strateginio finansavimo kryptis pildyti ir / ar tikslinti, atkreipiant dėmesį į tokius strateginius kultūros plėtros prioritetus kaip tvari socialinė– konominė vertė ir tarptautiškumas.

Metodologijos kūrimas: 2 lygmuo

Metodologinės literatūros analizė atskleidė, kad scenos menų sektoriuje egzistuoja ir tam tikros **fundamentalios** kriterijų ir rodiklių nustatymo (o sykiu ir teatro srities Projekto ir Proceso kokybės bei efektyvumo įvertinimo) kryptys bei atsikartojančios kriterijų kategorijos.

Kultūros procesų ir projektų analitikai neretai išskiria tokias galimas atskaitomybės ir vertinimo sritis:

1 modelis (*atsikartojantis keliuose metodologiniuose pavyzdžiuose*)

- Finansinė / *Financial* (įvertinant ekonominius veiklos aspektus)
- Socialinė / *Social* (įvertinant teatro ir visuomenės / bendruomenių sąveiką)
- Kultūrinė / *Cultural* (įvertinant meninę kokybę ir inovacijas)³⁹

2 modelis (*Nacionalinė menų taryba*)

- Meninė galia / *Artistic strength*
- Visuomenės įtraukimas / *Public engagement*
- Gebėjimas įgyvendinti / *Capability to execute*⁴⁰

3 modelis (*Australijos menų taryba*)

- Meninė kokybė / *Measures of artistic excellence*
- Inovacija / *Innovation*
- Socialinė sanglauda / *Social cohesion*
- Publikos dalyvavimas / *Public attendance*
- Finansiniai siekiniai / *Financial objectives*⁴¹

38 <https://www.ltkt.lt/apie-ltkt>

39 *How to set and monitor audience KPIs for cultural organisations to help achieve a range of engagement goals.* <https://www.theaudienceagency.org/resources/guide-kpis-for-audiences>

40 *The Art of Measuring the Arts* <http://connectingaudiences.eu/resources?view=resource&task=resource.downloadFile&id=95>

41 https://www.australiacouncil.gov.au/workspace/uploads/files/research/literature_review_-_artistic_v-54e17a-d081a2a.pdf

Aptartų modelių sugretinimas:

1 modelis	2 modelis	3 modelis
Kultūrinė / <i>Cultural</i> (įvertinant meninę kokybę ir inovacijas)	Meninė galia / <i>Artistic strength</i>	Meninė kokybė / <i>Measures of artistic excellence</i> Inovacija / <i>Innovation</i>
Socialinė / <i>Social</i> (įvertinant teatro ir visuomenės / bendruomenių sąveiką)	Visuomenės įtraukimas / <i>Public engagement</i>	Socialinė sanglauda / <i>Social cohesion</i> Publikos dalyvavimas / <i>Public attendance</i>
Finansinė / <i>Financial</i> (įvertinant ekonominius veiklos aspektus)		Finansiniai siekiniai / <i>Financial objectives</i>
Gėbėjimas įgyvendinti / <i>Capability to execute</i> ⁴²		

Apibendrinus metodologinę medžiagą, išskirtinos šios svarbiausios teatro Proceso ir Projekto vertinimo sritys:

Meninė kultūrinė
Socialinė
Ekonominė

Taip pat teorinėje literatūroje pateikiamos įvairios naudojamos scenos menų rodiklių klasifikacijos⁴³ (žr. 1 PRIEDAS), įvardijami taikomi rodiklių efektyvumo įsivertinimo principai⁴⁴ (žr. 1 PRIEDAS), aptariami pagrindiniai duomenų rinkimo kiekybiniai ir kokybiniai metodai bei diskutuojamos menų srityje taikomų (įsi)vertinimo sistemų galimybės ir ribos.

Metodologijos kūrimas: 1 ir 2 lygmens sąsaja

Sugretinus 1 ir 2 lygmenis, galima išskirti tokias vertinimo sritis ir prioritetus:

Sritys	Prioritetai
Meninė kultūrinė	Aukšta meninė kokybė Tarptautiškumas
Socialinė	Visuomenės kūrybiškumas Kultūros įvairovė Kultūros prieinamumas Tvari socialinė vertė
Ekonominė	Tvari ekonominė vertė

Išskyrus prioritėtines teatro srities Proceso ir Projekto vertinimo sritis bei vertinimo prioritetus, galima įvardinti tokius teatro srities Proceso ir Projekto vertinimo kriterijus bei rodiklius:

42 The Art of Measuring the Arts <http://connectingaudiences.eu/resources?view=resource&task=resource.downloadFile&id=95>

43 *How to set and monitor audience KPIs for cultural organisations to help achieve a range of engagement goals.* <https://www.theaudienceagency.org/resources/guide-kpis-for-audiences>; *Use of Key performance indicators in the Arts* http://www.hkaaa.org.hk/uploads/hkaaa/201207/20120703_154848_H2OoBBvxY0_f.pdf; *Digital Theatre: Key performance indicators.* <http://www.roh.org.uk/digital/toolkit/kpis>

44 *How to set and monitor audience KPIs for cultural organisations to help achieve a range of engagement goals.* <https://www.theaudienceagency.org/resources/guide-kpis-for-audiences>

Teatro srities proceso ir projekto kriterijai

Sritis	Prioritetai	Kriterijai
Meninė kultūrinė	Aukšta meninė kokybė	Skatinamas ir kuriamas aukšto meninio lygioscenos menas
	Tarptautiškumas	Skatinamas tarptautinis bendradarbiavimas ir /arba sklaida tarptautiniame kontekste
Socialinė	Visuomenės kūrybiškumas	Skatinamas visuomenės kūrybiškumas
	Kultūros įvairovė	Skatinama kultūros įvairovė
	Kultūros prieinamumas	Didinamas kultūros prieinamumas
	Tvari socialinė vertė	Atviros pilietinės visuomenės kūrimas
Ekonominė	Tvari ekonominė vertė	Ekonominės vertės kūrimas

Teatro srities proceso ir projekto kriterijai ir rodikliai

Kriterijai	Rodikliai (procesas)	Rodikliai (projektas)
Skatinamas ir kuriamas aukšto meninio lygio scenos menas	Ekspertų vertinimai	Ekspertų vertinimai
	Žiūrovų vertinimai	Žiūrovų vertinimai
	Teatriniai apdovanojimai, nominacijos	Teatriniai apdovanojimai, nominacijos
	Nauji pastatymai	
	Jaunų menininkų įsitraukimas	Jaunų menininkų įsitraukimas
	Naujų organizacijų kūrimasis	
Skatinamas tarptautinis bendradarbiavimas ir / arba sklaida tarptautiniame kontekste	Tarptautiniai partneriai	Tarptautiniai partneriai
	Tarptautiniai projektai	
	Gastrolės užsienyje	Gastrolės užsienyje
Skatinamas visuomenės kūrybiškumas	Edukacinės veiklos	Edukacinės veiklos
	Žiūrovų skaičius	Žiūrovų skaičius
	Parodytų spektaklių skaičius	Pasirodymų skaičius
Skatinama kultūros įvairovė	Įvairių šalies visuomenės grupių įtraukimas	Tam tikros visuomenės grupės įtraukimas
	Spektakliai, edukacijos tikslinėms auditorijoms	Spektaklis, edukacija tikslinei auditorijai
Didinamas kultūros prieinamumas	Meninės, edukacinės veiklos sklaida Lietuvoje	Sklaida Lietuvoje
	Spektakliai, edukacijos tikslinėms grupėms (pastatymų skaičius, parodytų spektaklių skaičius)	Spektaklis, edukacija tikslinei auditorijai
Atviros pilietinės visuomenės kūrimas	Edukacinės veiklos	Edukacinės veiklos
	Žiūrovų skaičius	Žiūrovų skaičius
	Parodytų spektaklių skaičius	Pasirodymų skaičius
Ekonominės vertės kūrimas	Salių užimtumas	Salės užimtumas
	Pajamos už kūrybinę veiklą	Pajamos už kūrybinę veiklą
	Rėmėjų lėšos	Rėmėjų lėšos

Naudojama literatūra ir šaltiniai

Svarbiausi teisiniai dokumentai

LR profesionaliojo scenos meno įstatymas

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.235372/RHNbNadbuw>

LR kultūros politikos pagrindų įstatymo projektas

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/d4dda730fbb11e993cb8c8daaf8ff8a>

Valstybės pažangos strategija: „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5EE74F9648A5>

Lietuvos kultūros politikos strategija

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6aa23a109d4d11e9878fc525390407ce>

Lietuvos profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinė programa

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4a66d2bod5bc11e7910a89ac20768bof/asr>

Meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų įstatymas

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.30615/hgjIeZfvdV>

Kultūros ir kūrybinių industrijų politikos 2015–2020 metų plėtros kryptys (2015)

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4a028c503a6f11e598499e1e1ba6e454>

Svarbiausios institucijos

LR kultūros ministerija (teatro institucinė ir teisinė bazė; Lietuvos profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinės programos vertinimo kriterijai)

<https://lrkm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/teatras>

Lietuvos kultūros taryba (strateginės finansavimo kryptys; KRF projektų vertinimo kriterijai) <https://www.ltkt.lt/apie-ltkt>

Teatrologiniai šiuolaikinio teatro (estetika, kūrybinės praktikos) tyrimai

Balme Ch. B. 2014. *The Theatrical Public Sphere*. Cambridge University Press, Cambridge. Šiuolaikinio teatro praktika: kūrybinės praktikos, teatras ir viešoji sfera, teatras ir visuomenė.

Boal A. 2013. *Theatre of the Oppressed*. Theatre Communications Group, New York. Šiuolaikinio teatro praktika: kūrybinės praktikos, socialinis teatras, taikomasis teatras.

Prendergast M., Saxton J. (Eds.) 2009. *Applied Theatre: International Case Studies and Challenges for Practice*. Intellect, Bristol; Chicago. Šiuolaikinio teatro praktika: kūrybinės praktikos, socialinis teatras, taikomasis teatras.

Radosavljevi. D. (Edt.) 2013. *The contemporary ensemble: interviews with theatre-makers*. Routledge Taylor & Francis, London & New York. Šiuolaikinio teatro praktika: kūrybiniai procesai, estetika.

Tannahill, J., 2015. *Theatre of the Unimpressed*. Coach House Books, Toronto. Šiuolaikinio teatro praktika: kūrybinės praktikos, estetika.

White, G. 2012. On Immersive Theatre. *Theatre Research International*, 37, pp 221-235 (<https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/S0307883312000880>)

Šiuolaikinio teatro praktika: Naujos formos, imersyvaus teatro estetika.

White, G. 2013. *Audience Participation in Theatre: Aesthetics of the Invitation*. Palgrave Macmillan.

Šiuolaikinio teatro praktika: auditorijų įtraukimas per kūrybines praktikas.

Socialiniai šiuolaikinio teatro (kultūros politika, teatrų finansavimas, auditorijos įtraukimas, poveikis žiūrovui) tyrimai

Vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos Lietuvos scenos meno organizacijose būklės tyrimas, 2018.

<http://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2019/06/Vaik%C5%B3-ir-jaunimo-kult%C5%ABrin%C4%97s-edukacijos-b%C5%ABkl%C4%97s-tyrimas.pdf>

Šiuolaikinio teatro situacijos tyrimas: edukacija Lietuvos scenos meno organizacijose. Analizuojama kultūros edukacijos samprata, edukacijos infrastruktūra, pateikiamos teorinės edukacijos kokybės vertinimo prielaidos, atliekamas kultūrinės edukacijos būklės LT tyrimas, atliekamas kultūrinės edukacijos būklės LT tyrimas.

Analysis of Theatre in England, 2016 https://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/download-file/ACE_Theatre_Analysis_BOP_FINAL_REPORT_Feb_2017.pdf

Šiuolaikinio teatro situacijos tyrimai: Sektorius analizuojamas trimis pjūviais – *Production, Presentation, Audience* – ir pateikiama aiški bei patikima tyrimų metodologija. Apie augančias naujas teatro formas, kurios padeda pasiekti įvairias publikas.

Performing Arts policy and funding in Europe, 2009

<https://culture360.asef.org/resources/performing-arts-policy-and-funding-europe/>
Šiuolaikinio teatro situacijos tyrimai: situacijos apžvalga ir vertinimas.

Wilkinson, J. and Woddis, J.; 2014. *Critical Mass: Theatre Spectatorship and Value Attribution*. Arts & Humanities Research Council

<http://britishtheatreconference.co.uk/wp-content/uploads/2014/05/Critical-Mass-10.7.pdf>
Šiuolaikinio teatro situacijos tyrimai: JK auditorijos tyrimas (2012); Auditorijų tyrimui rekomenduojama literatūra.

Interpreting Key Indicators in the Performing Arts (2012)

https://www.culturehive.co.uk/wp-content/uploads/2013/04/BJ_Interpreting-Key-Indicators-in-the-Performing-Arts.pdf

Šiuolaikinio teatro situacijos tyrimai: JK auditorijos tyrimas; galimi tyrimų pjūviai.

Harvey, A. 2016. *Funding arts and culture in a time of austerity*. New Local Government Network & Arts Council England

[https://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/download-file/Funding%20Arts%20and%20Culture%20in%20a%20time%20of%20Austerity%20\(Adrian%20Harvey\).pdf](https://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/download-file/Funding%20Arts%20and%20Culture%20in%20a%20time%20of%20Austerity%20(Adrian%20Harvey).pdf)
Šiuolaikinio teatro tyrimai: finansavimo modelių ir situacijos apžvalga.

Walmsley, BA (2013) 'A big part of my life': a qualitative study of the impact of theatre.

Arts Marketing: An International Journal, 3 (1). 73 -87. ISSN 2044-2084

<http://eprints.whiterose.ac.uk/79369/1/A%20big%20part%20of%20my%20life%20-%20a%20qualitative%20study%20of%20the%20impact%20of%20theatre%20-%20pre-publication%20version.pdf>

Šiuolaikinio teatro tyrimai: teatro poveikis žiūrovui (JK, Australija, 2013).

Teatrinė metodologinė kultūros, meno, teatro vertinimo medžiaga

Šiuo metu atliekama metodinės literatūros (kaip ir pagal kokius rodiklius bei kriterijus vertinti kultūrą, meną, teatrą) analizė: apibendrinami ir lyginami skirtingi vertinimo modeliai; atlikus lyginamąją analizę, bus išgryninti teatro srities rodikliai bei kriterijai

How to set and monitor audience KPIs for cultural organisations to help achieve a range of engagement goals.

<https://www.theaudienceagency.org/resources/guide-kpis-for-audiences>

Measuring the value of culture: a report to the Department for Culture Media and Sport, 2010 https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/77933/measuring-the-value-culture-report.pdf

The Art of Measuring the Arts <http://connectingaudiences.eu/resources?view=resource&task=resource.downloadFile&id=95>

Meaningful measurement“ A review of the literature about measuring artistic vibrancy https://www.australiacouncil.gov.au/workspace/uploads/files/research/literature_review_-_artistic_v-54e17ad081a2a.pdf

Performance Measurement in the Arts Sector: The Case of the Performing Arts: <http://ideos.hec.ca/wp-content/uploads/2017/03/performance-measurement.pdf>

Digital Theatre: Key performance indicators. <http://www.roh.org.uk/digital/toolkit/kpis>
Siūlo mi kiekybiniai rodikliai, pagal kuriuos galima įsivertinti skaitmeninio teatro praktikas (efektyvumas).

Performance Management in a creative environment: KPIs used in Arts (2013) <https://www.performancemagazine.org/performance-management-in-a-creative-environment-kpis-used-in-arts/>

http://www.hkaaa.org.hk/uploads/hkaaa/201207/20120703_154848_H2OoBBvxYo_f.pdf
Use of Key performance indicators in the Arts (rodiklių klasifikacija)

Priedai

1 priedas. Metodologiniai rodiklių formulavimo aspektai

Galimos scenos menų rodiklių identifikavimo sritys:

- Finansinė / *Financial*
- Socialinė / *Social*
- Kultūrinė / *Cultural*

Info: *How to set and monitor audience KPIs for cultural organisations to help achieve a range of engagement goals.*

<https://www.theaudienceagency.org/resources/guide-kpis-for-audiences>

Galimos scenos menų rodiklių identifikavimo sritys (*National Arts Council*)

- Meninė galia / *Artistic strength*
- Visuomenės įtraukimas / *Public engagement*
- Gebėjimas įgyvendinti / *Capability to execute*

Info: *The Art of Measuring the Arts*

<http://connectingaudiences.eu/resources?view=resource&task=resource.downloadFile&id=95>

Galimos scenos menų rodiklių identifikavimo sritys (*Australijos menų taryba*)

- Meninė kokybė / *measures of artistic excellence*
- Inovacija / *innovation*
- Socialinė sanglauda / *social cohesion*
- Publikos dalyvavimas / *public attendance*
- Finansiniai siekiai / *financial objectives*

Info: https://www.australiacouncil.gov.au/workspace/uploads/files/research/literature_review_-_artistic_v-54e17ad081a2a.pdf

Rodiklių efektyvumo įvertinimo principai, atsakant į klausimą, ar rodiklis yra:

1. **Clear:** is it clear what you are measuring and why?
2. **Crucial:** are your KPIs of organisational importance and likely to affect crucial decisions and actions?
3. **Collectable:** can you actually get the data you need for measurement with a reasonable level of resource?
4. **Consistent:** will you be able to track this KPI over time consistently to assess progress?
5. **Contextualised:** will you be able to compare results, with other relevant organisations, with the population? Can you access this information?
6. **Communicable:** are they easy to represent and understand – both metrics and their implications? Will your KPIs motivate or irritate relevant colleagues?
7. **Channelled:** who will be responsible for taking action to address?

Info: *How to set and monitor audience KPIs for cultural organisations to help achieve a range of engagement goals.*

<https://www.theaudienceagency.org/resources/guide-kpis-for-audiences>

Bendrosios menų vertės:

- istorinė / *historical value*
- socialinė / *social value*
- simbolinė / *symbolic value*
- estetinė / *aesthetic value*
- egzistencinė / *existence value*
- pasirinkimo / *option value*
- palikimo / *bequest value*
- dvasinė / *spiritual value*

Info: https://www.australiacouncil.gov.au/workspace/uploads/files/research/literature_review_-_artistic_v-54e17ado81a2a.pdf

Rodiklių klasifikacija

20 pagrindinių rodiklių, kurie skirstomi į 7 kategorijas.

Info: http://www.hkaaa.org.hk/uploads/hkaaa/201207/20120703_154848_H2OoBBvxYo_f.pdf

Use of Key performance indicators in the Arts (lentelė su 7 kategorijomis ir 20 rodiklių)

Performance Indicators of Not-for-profit Performing Arts Organizations			
Category	Average for Category		Proportion of YES
1. Artistic Achievement	77.89	1. The realization of artistic achievement	77.89
2. Audience Satisfaction	67.72	2. Satisfaction with programming	70.53
		3. Satisfaction with services provided	55.79
		4. Audience growth	76.84
3. Funder (donor) Satisfaction	54.74	5. Satisfaction of funding organizations	63.16
		6. Appreciation of donors	40.00
		7. Growth in sponsorship or donations	61.05
4. Personal Satisfaction	54.53	8. Time spent on project management	32.63
		9. Satisfaction of full-time employees	55.79
		10. Satisfaction of part-time employees	63.16
		11. Satisfaction of artists	70.53
5. Financial management	70.53	12. Satisfaction of volunteers	50.53
		13. Cost control for productions	80.00
		14. Revenue and expenses	42.11
6. Growth and competitiveness	23.86	15. Actual results versus budget	89.47
		16. Market share	10.53
		17. New programming (innovation)	17.89
7. Image and reputation	59.48	18. Return on advertising cost	43.16
		19. Image within artistic community	64.21
		20. Image in community at large	54.74

Identification of performance indicators

Category 1: Artistic achievement

1. Realization of artistic achievement

Category 2: Audience satisfaction

2. Satisfaction with programming
3. Satisfaction with services provided
4. Audience growth

Category 3: Funder (donor) satisfaction

5. Satisfaction of funding organizations
6. Appreciation of donor
7. Growth in sponsorship or donations

Category 4: Personnel satisfaction

8. Time spent on project management
9. Satisfaction of full-time employees
10. Satisfaction of part-time employees
11. Satisfaction of artists
12. Satisfaction of volunteers

Category 5: Financial management

13. Cost control for productions
14. Revenues and expenses
15. Actual results versus budget

Category 6: Growth and competitiveness

16. Market share
17. New programming (innovation)
18. Return on advertising costs

Category 7: Image and reputation

19. Image within the artistic community
20. Image in community at large

Info: Performance Measurement in the Arts Sector: The Case of the Performing Arts:
<http://ideos.hec.ca/wp-content/uploads/2017/03/performance-measurement.pdf>

2 priedas. Aktualūs įstatymai

Įstatymai: aktualūs fragmentai sąvokoms apibrėžti, Lietuvos kultūros politikos tikslams ir vertybiniam principams išskirti.

Meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų įstatymas⁴⁵ (1996; 2019)

„Meno kūryba – asmens arba kolektyvo sukurtų arba savitai atliktų meno kūrinių visuma“.

„Meno kūrinys – originalus meninės veiklos rezultatas, bet kokio išraiškos būdo ar formos“⁴⁶.

LR profesionaliojo scenos meno įstatymas⁴⁷ (2004; 2019)

Sąvokos apibrėžiamos pirmame skyriuje:

„Profesionaliojo scenos meno misija – skatinti žmogaus dvasinį tobulėjimą, ugdyti kūrybingą, atvirą, pilietinę visuomenę ir kurti modernią valstybę, puoselėjančią nacionalinį tapatumą, valstybinę kalbą, Lietuvos ir kitų tautų kultūros tradicijas ir vertybes. Valstybės profesionaliojo scenos meno politika laiduoja aukšto meistriškumo ir meninio lygio profesionaliojo scenos meno kūrybą, kultūros ir meno atvirumą bei integraciją į tarptautinę profesionaliojo scenos meno erdvę, sudaro sąlygas kūrybinei veiklai ir profesiniam tobulėjimui, aukštos meninės vertės scenos meno kūrinių sklaidai ir prieinamumui visoms šalies visuomenės grupėms“⁴⁸.

„Profesionaliojo scenos meno įstaigos kultūrinė edukacija – profesionaliojo scenos meno įstaigos kryptinga kultūrinė veikla, skatinanti asmens kultūros ir švietimo poreikius, ugdanti kūrybingą asmenybę – kultūros ir meno vartotoją ir lavinanti jo meninius gebėjimus ir kompetencijas“⁴⁹.

Nacionalinių teatrų paskirtis: „įgyvendinti valstybės politiką profesionaliojo scenos meno srityje: savo kūrybine veikla pristatyti visuomenei iškiliausius nacionalinius ir užsienio operos, baleto, dramos ir muzikos meno pasiekimus, reprezentuoti aukštos meninės vertės kūrybą, formuoti Lietuvos kultūros įvaizdį, nuosekliai plėtoti tarptautinę kūrybinę partnerystę, ugdyti profesionaliajam scenos menui imlią visuomenę ir užtikrinti profesionaliojo scenos meno prieinamumą visoms šalies visuomenės grupėms“⁵⁰.

45 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.30615/hgileZfvdV>

46 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.30615/hgileZfvdV>; 2 straipsnis.

47 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.235372/RHNBnNadbuv>

48 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.235372>; 2 straipsnis.

49 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.235372>; 2 straipsnis.

50 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.235372>; 6 straipsnis.

Valstybinių teatrų paskirtis: „įgyvendinti valstybės politiką profesionaliojo scenos meno srityje: formuoti savitą profesionaliojo scenos meno kryptį ir pristatyti Lietuvoje ir užsienyje aukštos meninės vertės klasikinio ir šiuolaikinio profesionaliojo scenos meno kūrinius, ugdyti visuomenės poreikį profesionaliajam scenos menui, užtikrinti profesionaliojo scenos meno prieinamumą visoms šalies visuomenės grupėms“⁵¹.

Savivaldybės teatrai turi „padėti įgyvendinti valstybės politiką profesionaliojo scenos meno srityje: pristatyti visuomenei klasikinio ir šiuolaikinio profesionaliojo scenos meno kūrinius, sudaryti sąlygas regiono profesionaliojo scenos meno autoriams ir atlikėjams pristatyti visuomenei savo kūrybą, ugdyti visuomenės poreikį profesionaliajam scenos menui ir užtikrinti profesionaliojo scenos meno prieinamumą visoms šalies visuomenės grupėms“⁵².

Kiti profesionalūs kolektyvai – „įgyvendina jų steigimo dokumentuose nustatytus tikslus“⁵³.

Kultūros politikos pagrindų įstatymo projektas⁵⁴ (2019)

„Kultūros paslauga – kultūrinė, meninė ar pažintinė veikla, kuria teikiama nemateriali nauda ar sukuriamas materialus produktas, tenkinantis viešuosius visuomenės kultūrinius poreikius ir interesus“⁵⁵.

3 straipsnis. Kultūros politikos principai

Pagrindiniai kultūros politikos principai yra:

- 1) bendradarbiavimo ir solidarumo – valstybė, savivaldybė, nevyriausybinės organizacijos, bendruomenės ir kiti subjektai bendradarbiauja ir racionaliai naudoja turimus žmogiškuosius, materialinius ir finansinius išteklius puoselėdami, finansuodami, remdami, išsaugodami ar kitais būdais skatindami kultūros sklaidą ir plėtrą;
- 2) darnumo – kultūros politika sudaro darnios ir tolygios visų kultūros sričių raidos, siekiant darnaus vystymosi tikslų, sąlygas;
- 3) kultūros prieinamumo – valstybė sudaro sąlygas visiems Lietuvos Respublikos gyventojams pažinti kultūros raiškos įvairovę ir dalyvauti kultūroje visoje Lietuvos teritorijoje;
- 4) kūrybos ir saviraiškos laisvės – visi asmenys gali savarankiškai pasirinkti kūrybos išraiškos būdus ir priemones, jiems negali būti kliudoma ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus;

51 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.235372>; 6 straipsnis.

52 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.235372>; 6 straipsnis.

53 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.235372>; 6 straipsnis.

54 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/d4dda730fbb11e993cb8c8daaf8ff8a>

55 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/d4dda730fbb11e993cb8c8daaf8ff8a>; 2 straipsnis.

- 5) lygiateisiškumo – visi asmenys, nepaisant jų lyties, etninės priklausomybės, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, amžiaus, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų, pažiūrų, religijos, negalios ar kitų savybių, turi vienodas teises kurti, meninėmis priemonėmis išreikšti savo idėjas ar įsitikinimus ar kitokiomis formomis dalyvauti kultūros ir meno procesuose;
- 6) stebėsenos – kultūros politika formuojama ir įgyvendinama atsižvelgiant į objektyvius kultūros būklės ir procesų rezultatus, sudarančius galimybes priimti pagrįstus sprendimus;
- 7) tautinio tapatumo – valstybė remia ir skatina lietuvių tautos kultūrinio ir kalbinio tapatumo, istorinio sąmoningumo ir etninių tradicijų išsaugojimą, stiprinimą ir raidą, sudaro sąlygas puoselėti savo tapatumus ir tradicijas Lietuvoje gyvenantiems kitų tautybių asmenims;
- 8) teisinės apsaugos – valstybė užtikrina veiksmingą autorių, atlikėjų, kultūros ir meno darbuotojų, meno kūrėjų ir kitų kultūros procesuose dalyvaujančių asmenų teisių apsaugą ir gynimą.

„*Regioninės kultūros politikos tikslas* – stiprinti valstybės ir savivaldybių institucijų, nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenių bendradarbiavimą mažinant kultūros skirtumus tarp regionų ir regionus sudarančiose savivaldybėse, skatinti tolygią ir tvarią kultūros plėtrą ir kultūros paslaugų teikimą visoje valstybės teritorijoje, užtikrinti etnografinių regionų ir vietovių, kurios kultūriškai ir istoriškai glaudžiai susijusios su konkrečiomis tautinėmis bendrijomis, tapatumo ir savitumo išsaugojimą“⁵⁶.

Lietuvos kultūros politikos strategija⁵⁷ (2019)

„Strateginis tikslas – „darnios visuomenės ir gerovės kūrimui įtrauki kultūra“

I kryptis – *subalansuota ir integrali kultūros politika*, tikslas – mažinti kultūrinę atskirtį ir netolygumus;

II kryptis – *kūrybinga asmenybė ir tvirtos tapatybės visuomenė*, tikslas – „skatinti kurti ir dalyvauti kultūroje“ (didinti kultūros prieinamumą įvairioms visuomenės grupėms; skatinti dalyvavimą įvairioje kūrybinėje veikloje) bei formuoti „visuomenės kritinį mąstymą ir pilietiškumą“;

III kryptis – *vertę kurianti kultūra*, tikslas – „kurti tvarią socialinę ir ekonominę kultūros vertę nacionalinei pažangai“ (naudoti kultūrą socialinio kapitalo ugdymui; skatinti kultūros ir kūrybinių industrijų verslumą ir dalyvavimą kuriant inovacijas).

Apibendrinant – atskirties mažinimas, prieinamumo didinimas, dalyvavimo skatinimas, pilietinės / socialinės visuomenės ugdymas; ekonominės vertės kūrimas; inovacijų skatinimas.

Pagrindiniai vertybiniai principai, „kurių skatinama laikytis ir įvairių sričių kultūrinėje veikloje“:

56 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/d4dda730fbb11e993cb8c8daaf8ff8a>; 22 straipsnis.

57 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6aa23a109d4d11e9878fc525390407ce>

Remtis stiprybėmis. Suvokti ir vertinti stipriausias nacionalines kultūros tradicijas, materialų ir nematerialų kultūros paveldą, moderniuosius kultūros ir meno pasiekimus, kūrybingai pasitelkiant juos naujiems proveržiams.

Vertinti talentus. Kūrėjų ir kultūros darbuotojų gabumus ir profesionalumą suvokti kaip kapitalą, sudaryti palankesnes sąlygas talentams realizuoti, siekti kultūros ir meno kūrėjams deramo atlygio ir įvertinimo.

Įgalinti bendruomenes. Kultūros procesų variklis – suinteresuotos ir dinamiškos bendruomenės, kūrėjų ir dalyvių tinklai, tad institucijos turi teikti pagrindą ir stimulą jų veiklai, būti bendruomenių partnerėmis.

Gerbti įvairovę. Iš tradicijos paveldėta Lietuvos kultūros stiprybė – demokratiška įvairovė, tad ir ateities kultūra turi būti palanki skirtingų tapatybių, gabumų ar pasaulėvokų žmonių ir bendrijų saviraiškai.

Ugdyti kūrybingumą. Kultūrinės ir meninės patirtys bei įgūdžiai yra įvairių sričių inovacijų, verslumo, konceptualių idėjų stimulus, todėl didelę reikšmę turi kultūrinė edukacija – patraukli, interaktyvi ir prieinama skirtingoms gyventojų grupėms.

Įtraukti suvokėją. Kultūra išsiskleidžia visomis galimybėmis tada, kai skatina gyvą auditorijos interesą ir poreikį, traukia dalyvauti ir reaguoti, kai institucijos ir medijos sukuria tinkamas sąlygas ją pažinti, jungtis į kūrybingos visuomenės audinį.

Kurti vertę. Kultūra ir investicijos į ją duoda ilgalaikę daugybinę naudą: stiprinant visuomenės tapatybę, kuriant tvarią valstybę, skatinant ekonomikos augimą, tarptautinį konkurencingumą, socialinę ir dvasinę gerovę.⁵⁸

Strategijoje brėžiama artimiausio laikotarpio kultūros politikos poveikio vizija:

10.1. Nacionalinės kultūros plėtra yra valstybės prioritetas, įskaitant kultūros paveldo vertybių išsaugojimą ateities visuomenei.

10.2. Kultūra teikia ilgalaikę daugybinę naudą stiprinant tautos tapatybę, kuriant tvarią valstybę, skatinant ekonomikos augimą, tarptautinį konkurencingumą, socialinę ir dvasinę gerovę.

10.3. Kultūrinės veiklos stiprina visuomenės solidarumą. Visuomenė aktyviai dalyvauja viešajame diskurse, išsaugodama, įprasmindama ir aktualizuodama savo istoriją, Lietuvos tapatybę ir tradicijas.

10.4. Kultūrinės veiklos įtraukia gyventojus, suteikia sąlygas puoselėti savo kultūrinius ir kūrybinius gebėjimus, praturtinti savo asmenybę, leidžia pažinti paveldą ir šiuolaikinę kultūros įvairovę.

10.5. Kultūrinėse veiklose tolygiau dalyvauja skirtingo amžiaus ir lyties žmonės, įvairioms socialinėms grupėms priklausantys asmenys.

10.6. Miestų ir regionų gyventojams kokybiška kultūra prieinama tolygiai.

58 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6aa23a109d4d11e9878fc525390407ce>

10.7. Miestai veikia kaip gyvybingi kultūros židiniai. Jų įvairus ir dinamiškas kultūrinis gyvenimas prisideda prie regionų patrauklumo.

10.8. Kultūros paveldas visuomenėje suvokiamas kaip svarbių vertybių išteklius, kurį išsaugoti ir naudoti padeda aktyvus dialogas tarp visų suinteresuotų pusių.

10.9. Kultūros sektoriuje dirbantys ir kultūrą kuriantys asmenys gauna deramą atlygį už savo darbą. Sektoriaus darbo vietos konkurencingos, sudaromos tinkamos sąlygos kūrybai ir profesiniam tobulėjimui.

10.10. Kultūros tarptautiškumas skatina jos kokybę, leidžia įvairioms kultūros sritims nuolat atsinaujinti, prisideda prie Lietuvos įvaizdžio kūrimo, eksporto augimo ir stiprina tarpkultūrinį dialogą.

16. Atsižvelgiant į kultūros sukuriamas vertes ir siekiant prioretizuoti kultūros politiką šalies socialinės ir ekonominės raidos procesuose, valstybės veiksmai kultūros srityje turėtų būti nukreipti šiomis kryptimis: **subalansuota ir integrali kultūros politika; kūrybinga asmenybė ir tvirtos tapatybės visuomenė; vertę kurianti kultūra.**

35.2. Kultūra atlieka svarbią funkciją, kuri **neabejotinai kuria socialines ir ekonomines vertes, tačiau jas dažniausiai nėra paprasta tiesiogiai apibrėžti ir pamatuoti.** Didelę dalį kultūrinių paslaugų finansuoja ne tik valstybė, bet ir kultūrinės paslaugas gaunantys vartotojai. Kultūros ir kūrybinės industrijos prisideda prie ekonomikos augimo ir konkurencingumo, rinkos santykiais grįstų darbo vietų kūrimo, tačiau netiesioginės kultūros operatorių kuriamos ekonomikos vertės Lietuvoje nėra tinkamai analizuojamos ir apskaičiuojamos. Šiuo metu nėra išplėtotas kokybinis kultūrinių veiklų kuriamos socialinės-ekonominės naudos vertinimas.

37.1. Siekiant įtvirtinti strateginį kultūros, kaip didžiulę vertę visuomenei ir valstybės ekonomikai kuriančio sektoriaus vaidmenį, būtina sistemaiškai įvertinti visus jos kuriamus tiesioginius ir netiesioginius **ekonominius ir socialinius efektus.** Nežinant ir nesuvokiant kultūros kuriamos pridėtinės vertės, nesuprantamas ir jos vaidmuo visuomenėje bei valstybės ekonomikoje, poreikis investuoti į visuomenės kultūrinės veiklas, į jos paslaugų prieinamumą ir įtraukumą. Būtina sukurti kultūros generuojamos socialinės-ekonominės naudos vertinimo sistemą, kuri padėtų identifikuoti kultūros generuojamas tiesiogines ir netiesiogines vertes, jų poveikio sritis (sektorius), vertinimo kriterijus, galbūt ir kompleksinio jų poveikio bei sąsajų su kitais sektoriniais įvėrciais matavimo instrumentus (pvz., kultūros reikšmingumo lygmuo gyvenimo kokybės, regionų plėtros indekse).

37.2. Kultūra yra vienas esminių ir nepakeičiamų socialinio kapitalo formavimosi šaltinių, todėl sudaro visuomenės socialinės gerovės augimo pagrindą. Vienas vertingiausių socialinio kapitalo auginimo šaltinių – vietos bendruomenių įgalinimas naudoti kultūros turinį ir resursus socialinėms problemoms spręsti, o kartu ir vietos, regiono identitetui sukurti ir stiprinti, didinant regiono patrauklumą vietos gyventojams ir turistams. Bendruomenių dialogas su vietos valdžia sudaro sąlygas kurti paslaugas arčiausiai žmonių. Su kultūros paveldo išsaugojimu susijusios bendruomenių iniciatyvos taip pat skatina vietos gyventojų kultūrinį verslumą, įsitraukimą į vietos identiteto kūrimo ir stiprinimo veiklas. Kultūrinio verslumo (bendruomeniškumo)

skatinimas, vietos lyderių ugdymas padėtų skatinti socialinę atsakomybę, regionuose įgalintų vietos bendruomenes naudotis kultūros ištekliais socialiniams, regioniniams sprendimams.

(...)

Kultūros ir kūrybinių industrijų politikos 2015–2020 metų plėtros kryptys (2015)⁵⁹

4.7. Kūrybos ekonomika – tarpsektorinių, kūrybinius išteklius naudojančių, žiniomis grįstų ekonominių veiklų visuma, skatinanti ūkio augimą, visuomenės ugdymą, socialinę įtrauktį, kultūrinę įvairovę ir tvarią plėtrą.

4.9. Kūrybinės inovacijos – kultūros ir kūrybinių industrijų subjektų kuriamos ir diegiamos sisteminės inovacijos, apimančios technologinius, organizacinius, proceso sprendimus ir kuriančios arba naudojančios kultūrinį simbolinį turinį ir pasižyminčios tarpsektoriškumu. *Teatras – KKI sritis, priklauso meno sektoriui.*

6.2. Meno sektorius apima šias sritis: vaizduojamieji menai (vaizduojamoji ir taikomoji dailė, fotografija, skulptūra, kinas), scenos menai (teatras, šokis, muzika, cirkas), tarpdisciplininis menas, literatūra.

Kur scenos menai turi dalyvauti kaip KKI sektorius?

Scenos menai buvo numatyti prie visų būtinų KKI plėtros kryptių.

1. Visų amžiaus grupių Lietuvos visuomenės narių kūrybingumo gebėjimų skatinimas (sudaryti sąlygas visuomenei aktyviau dalyvauti kultūrinėse veiklose).
2. KKI potencialo panaudojimas kuriant gyvenimo kokybę gerinančią, visuomenės kūrybingumą ir pilietiškumą skatinančią aplinką (didinti regionų kultūros vaidmenį, prisidėti prie visuomenės sveikatinimo).
3. KKI sektoriaus ekonominės vertės ir sektoriaus eksporto apimčių augimo skatinimas (didinti dalį BVP, didinti eksporto dalį, vykdyti Lietuvos kūrybos ir kultūros sklaidą Lietuvoje ir užsienyje).
4. Inovacijų visose KKI srityse skatinimas bei taikymas (sudaryti sąlygas kurti ir diegti inovacijas).

Išskiriamos tokios galimybės:

Galimybės:

1. Visuomenės dalyvavimo kultūrinėje veikloje didinimas;
2. Kultūros produktų ir paslaugų vartojimo skatinimas;
3. Kultūros įstaigų vykdomų edukacinių programų skaičiaus didinimas;
4. Kūrybinių partnerysčių švietimo, sveikatos bei kituose sektoriuose augimas;
5. Darbo vietų skaičiaus augimas kultūros, kūrybos ir kituose sektoriuose;
6. Mažėjantis anksti švietimo sistemą paliekančių vaikų skaičius;
7. Augantis visuomenės, ypač jaunimo, verslumo lygis;

⁵⁹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4a028c503a6f11e598499e1e1ba6e454>

8. Didėjantis sėkmingai veiklą vykdančių mažų ir vidutinių verslų, savo veikloje naudojančių KKI produktus ir paslaugas, skaičius;
9. Socialinę atskirtį patiriančių žmonių integracija į visuomenę dalyvaujant kultūrinėse veiklose;
10. Patyčių ir netolerancijos mažinimas;
11. Informacinio raštingumo didinimas;
12. Tarpsektorinio bendradarbiavimo metu sukuriamų naujų patentuojamų produktų skaičiaus augimas;
13. Taikomųjų kultūros ir kūrybinių produktų skaičiaus augimas;
14. Kultūros ir kūrybinių paslaugų ir produktų plėtra;
15. Socialinių ryšių tarp kūrybinio verslo, verslo ir vietos bendruomenių kūrimas;
16. Socialinės atsakomybės didėjimas;
17. Sklandesnis darnaus vystymosi principų įgyvendinimas;
18. Mokslinio potencialo plėtra;
19. MTEPI KKI sektoriuose skaičiaus augimas;
20. Mokslo ir verslo bendradarbiavimo didėjimas;
21. Kvalifikuoti kultūros ir kūrybos sričių specialistai;
22. Skaitmeninės erdvės išnaudojimas KKI sklaidai, produktų ir paslaugų pristatymui, rinkodarai, bendradarbiavimo platformų kūrimui ir (ar) dalyvavimui jose.

Valstybės pažangos strategija: „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“⁶⁰ (2012)

1.2. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (toliau – Strategija) – tai valstybės vizija ir raidos prioritetai bei jų įgyvendinimo kryptys iki 2030 metų. Tai pagrindinis planavimo dokumentas, kuriuo turi būti vadovujamasi priimant strateginius sprendimus ir rengiant valstybės planus ar programas.

Labai daug dėmesio skiriama kūrybiškumui. Vizija:

4.1. Siekiame pažadinti visuomenės ir kiekvieno jos nario kūrybiškumą, susitelkti prie idėjų, kurios padėtų Lietuvai tapti modernia, veržlia, atvira pasauliui, puoselėjančia savo nacionalinį tapatumą šalimi.

4.2. Įgyvendindami viziją, vadovausimės pažangai svarbiomis vertybėmis. Tai:

- Atvirumas kitokiam požiūriui, pozityvioms iniciatyvoms, dialogui, bendradarbiavimui, naujovėms.
- Kūrybingumas generuojant vertingas idėjas ir jas įgyvendinant, iššūkius vertinant kaip naujas galimybes savo sėkmei kurti.
- Atsakomybė už savo veiksmus, moralumas, aktyvus rūpinimasis ne tik savimi, bet ir savo aplinka, bendruomene, savo šalimi.

Viena iš trijų esminių valstybės pažangos sričių – visuomenė. Sumani visuomenė.

Sumani visuomenė – laiminga visuomenė, kuri yra kiekvieno piliečio idėjoms [kūrybingumas], naujovėms ir iššūkiams atvira [atvirumas], solidari, savivaldi ir politiškai brandi [atsakomybė].

60 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5EE74F9648A5>

Sumani visuomenė – tai veikli, solidari, besimokanti visuomenė.

Veikli visuomenė: savarankiška, sveika, savimi pasitikinti, kūrybinga ir iniciatyvi.

„Plėtoti aukštos kokybės kultūros paslaugas visoje šalyje, siekiant užtikrinti kultūros įvairovę ir jos prieinamumą. Skatinti kultūros ir įvairių gyvenimo sričių partnerystę, panaudojant kūrybos produktus ir kultūros paslaugas“.

Solidari visuomenė: susitelkusi, save gerbianti, jaučianti atsakomybę už bendrą likimą, jos narių tarpusavio bendrystė paremta „Globalios Lietuvos“ idėja

„Ugdyti Lietuvos kultūrinę ir politinę savivoką, formuojant autentišką istorijos politiką, skatinant tautinės tapatybės svarstymą viešojoje erdvėje, išryškinant pozityvias istorines patirtis. Stiprinti piliečių istorinę savimonę ir savigarbą, skatinant įvairių rūšių kultūrinę ir meninę raišką, atnaujinant nacionalines kultūros, švietimo programas ir viešų valstybinių renginių repertuarą bei simboliką ir užtikrinant kultūros paveldo, tautinio paveldo objektų išsaugojimą, kartu jį sumaniai pritaikant visuomenės reikmėms“.

Besimokanti visuomenė: moderni ir dinamiška, pasirengusi ateities iššūkiams ir gebanti veikti nuolat kintančiame pasaulyje

„Formuoti turtingą kultūrinę terpę, investuojant į viešųjų kultūros institucijų plėtrą ir jų integraciją, skatinant visuomenės dalyvavimą kultūros procesuose. Sudaryti sąlygas kultūros dinamiškumui, ypač skatinant tarptautinius kultūrinius mainus ir tarptautinį kūrėjų judumą. Didinti kultūros sklaidą Lietuvoje ir užsienio valstybėse, ypatingą dėmesį skiriant kultūros paveldo ir šiuolaikinio kultūros turinio skaitmeninimui“.

Lietuvos profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinė programa⁶¹ (2017)

„Profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinės programos (toliau – Programa) paskirtis – nustatyti nacionalinių ir valstybinių teatrų ir koncertinių įstaigų, kuriose savininko teises ir pareigas įgyvendina Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, (toliau – Įstaigos) kūrybinės veiklos tikslus siekiant plėtoti Lietuvos profesionalųjį scenos meną, skatinti novatoriškumą ir tarptautiškumą, didinti kultūros paslaugų prieinamumą, kokybę ir įvairovę visoje šalyje, stiprinti scenos meno įstaigų tinklo atvirumą, mažinti regionų kultūrinę atskirtį“.

5. Strateginis Programos tikslas – plėtoti ir skleisti profesionalųjį scenos meną, didinti kultūros paslaugų prieinamumą ir kokybę visoje šalyje, stiprinti scenos meno įstaigų tinklo atvirumą, novatoriškumą ir integraciją į tarptautinę kultūros ir meno erdvę.
6. Pirmasis Programos tikslas (toliau – 1 tikslas) – siekti, kad būtų sukurti aukštos meninės vertės profesionaliojo scenos meno kūriniai, kad į Įstaigų kūrybinę veiklą būtų įtraukti jauni menininkai, skatinti scenos meno kūrinių įvairovę, bendrą scenos meno kūrinių gamybą.

61 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4a66d2b0d5bc11e7910a89ac20768b0f/asr>

6.2. Uždaviniai pirmajam Programos tikslui pasiekti:

- 6.2.1. užtikrinti naujų, novatoriškų profesionaliojo scenos meno kūrinių kūrimą;
- 6.2.2. sudaryti sąlygas Įstaigų su kitomis Lietuvos profesionaliojo scenos meno įstaigomis ir (ar) užsienio scenos meno organizacijomis bendrų scenos meno kūrinių sukūrimui pagal jungtinės veiklos (partnerystės) sutartis;
- 6.2.3. sudaryti sąlygas jauniems talentingiems menininkams ar jų kolektyvams reziduoti Įstaigose.

7. Antrasis Programos tikslas (toliau – 2 tikslas) – siekti, kad Lietuvos ir užsienio aukštos meninės vertės profesionaliojo scenos meno kūriniai būtų prieinami visoje šalyje, užtikrinti jų sklaidą užsienyje.

7.2. Uždaviniai antrajam Programos tikslui pasiekti:

- 7.2.1. užtikrinti Įstaigų scenos meno kūrinių sklaidą Lietuvos regionuose;
- 7.2.2. užtikrinti užsienio scenos meno atlikėjų programų pristatymą Lietuvoje;
- 7.2.3. užtikrinti Lietuvos Įstaigų scenos meno kūrinių sklaidą užsienyje.

Profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinės programos nuostatai (toliau – Nuostatai) reglamentuoja Profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinės programos (toliau – Programa) finansuojamos veiklos sritis, Programos vykdymo etapus, paraiškų teikimo sąlygas ir jų vertinimą, ekspertų grupės darbo organizavimą, projektų finansavimo ir jų įgyvendinimo rezultatų vertinimo tvarką. (Finansuojama per LR kultūros ministeriją)

Lietuvos kultūros taryba⁶².

Strateginės finansavimo kryptys:

įvairovė – siekiama skatinti kultūrinės įvairovės, suvokiamos kaip kokybiškų meninių ir (ar) kultūrinių iniciatyvų sklaida bei pastanga atsisakyti inercijos diktuojamų veikimo formų, pasiūlą, kuriančią empatišką, atvirą, tolerantišką ir smalsią visuomenę, gebančią ne tik priimti kitoniškas kūrinių formas, bet ir sukurti sąlygas kūrybiškumui kasdienybėje.

edukacija – siekiama sudaryti sąlygas visoms visuomenės grupėms atskleisti ir ugdyti savo kūrybinį potencialą aktyviai ir prasmingai dalyvaujant kultūros veiklose. Naujų patyrimų įprasminimas bei įveiklinimas ugdo visuomenės narių savivertę, empatiją ir toleranciją kitoniškumui bei leidžia atrasti netikėtus kylančių iššūkių sprendimo būdus.

prieinamumas – siekiama, kad kultūros paslaugos būtų prieinamos ir patrauklios visoms gyventojų grupėms, nepriklausomai nuo jų gyvenamosios vietos, socialinės, ekonominės padėties ar tautybės, kad kiekvienas visuomenės narys gautų informacijos apie kultūrą, galėtų ja naudotis ir pritaikyti. Todėl projektų vykdytojais skatinami kultūrinės veiklos planuoti numatant konkrečių visuomenės grupių įtraukimą ir atsižvelgiant į vietos ar kitokių interesų jungiamus gyventojų poreikius.

62 <https://www.ltkt.lt/apie-ltkt>

**Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų teikimo gairės⁶³
(LKT)**

Sričių projektų vertinimo kriterijai ir jų balai:

- 43.1. projekto meninės, kultūrinės veiklos kokybė – nuo 0 iki 30 balų;
- 43.2. projekto idėjos aktualumas ir pagrįstumas – nuo 0 iki 10 balų;
- 43.3. planuojamų projekto veiklų rezultatai ir svarba kultūros ar meno srities raidai – nuo 0 iki 20 balų;
- 43.4. projekto veiklų sklaida ir prieinamumo didinimas – nuo 0 iki 10 balų;
- 43.5. projekto veiklų ir rezultatų viešinimas – nuo 0 iki 10 balų;
- 43.6. projekto sąmatos tikslingumas ir pagrįstumas – nuo 0 iki 10 balų;
- 43.7. projekto vadyba (komanda, jos kompetencija, lėšų pritraukimas, veiklų kalendorius) – nuo 0 iki 10 balų.

Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamos programos „Kultūros ir meno organizacijų naujų produktų ir (ar) paslaugų kūrimas“ projektų vertinimo prioritetų ir kriterijų balų aprašas⁶⁴

63 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/22259e90897111e7a3c4a5eb10f04386/asr>

64 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7a90aca09c0611ea9515f752ff221ec9>

Santrauka

Teatro srities apibrėžimas

Teatras – viena iš meno šakų, priskirtina *scenos* (angl. *stage arts*) arba *atlikimo* (angl. *Performing arts*) menų sričiai⁶⁵, pasitelkianti erdvinius, vizualinius ir garsinius elementus meniniams vaizdams kurti. Teatras yra laikinis menas: teatro kūriniai (spektaklis ar meninė programa) yra gyvai atliekami viešojoje vietoje, stebinti publikai. Erdvinę ir vizualinę teatro kūrinių plotmę kuria scenografija, vaidyba, pantomima, šokis, o garsinę ir laikinę – kalba, muzika, judesys ir kt. priemonės. Teatro menui būdingas sinkretiškumas ir gyvas atlikimas, kurio metu erdvinės, vizualinės, garsinės ir laikinės spektaklio dimensijos sukuria tikrovės (čia ir dabar vykstančio veiksmo) iliuziją.

Teatro srities proceso aprašymas

Teatro srities plėtra vykdoma kuriant meninius produktus ir teikiant kūrybines paslaugas skirtinguose scenos menų sektoriuose, atstovaujančiuose įvairioms teatro rūšims / tipams. Atsižvelgiant į teatro kūrėjų pasitelkiamą meninę kalbą ir formą, teatrai gali būti skirstomi į dramos, muzikinius (operos, operetės, miuziklo ir kt.), objektų (lėlių, marionėčių, šešėlių ir kt.), šokio, pantomimos, fizinį, gatvės ir kitus teatrus, taip pat priskiriant tokias netradicines teatro rūšis kaip performansas (angl. *performance*), hepeningas (angl. *happening*), teatralizuotos akcijos (angl. *actions*) multimedijų teatras (angl. *multimedia theatre*) ar skaitmeninis teatras (angl. *digital theatre*).

Teatro srities procesas kultūros ir meno kontekste

Platesniame kultūros ir meno kontekste teatras laikomas viena iš seniausių ir svarbiausių meno rūšių, glaudžiai susijusių tiek su visuomenės socialine, politine, ekonomine raida, tiek su kitų meno rūšių kaitos procesais. Tarpdisciplininis, sinkretinis teatro meno pobūdis lemia, kad ši meno sritis yra itin glaudžiai susijusi su literatūra (spektaklio, teatrinio veiksmo išeities tašku neretai tampa literatūrinis tekstas), vaizduojamaisiais menais (dailės, fotografijos, skulptūros, medijų meno ir kitų menų priemonėmis spektakliui kuriamas scenovaizdis), muzika (spektakliui kuriamas specialus garsovaizdis), choreografija (spektaklyje naudojama plastikos, šokio kalba),

65 Atsižvelgiant į šiuolaikinio teatro tendencijas *atlikimo meno* sąvoka yra kiek tikslesnė nei *scenos meno*. Tradicinis *scenos meno* terminas remiasi pamatine Vakarų teatro tradicija, kurioje teatro pasirodymas (spektaklis) vyksta specialioje teatrinėje erdvėje – scenoje. Tačiau, pastaruoju metu daugėjant teatrinė praktika, kuriose spektaklis vyksta ne-teatrinėje erdvėje, aktualesnė tampa *atlikimo meno* sąvoka, nužyminti, kad teatras yra *atlikimo menas*, t. y. menas, kurio rezultatas – kūrinys – yra atliekamas viešai, stebinti publikai. Vis dėlto Lietuvos teisiniuose dokumentuose yra nusistovėjusi praktika teatrą priskirti *scenos menų* sričiai (drauge su muzika, šokiu ir cirku).

architektūra (spektaklis vyksta specialiai tam sukurtoje ar parinktoje architektūrinėje erdvėje). Iš visų meno rūšių teatro menas išsiskiria efemerškumu, esamojo laiko (čia ir dabar) ir tiesioginės (bendros aktorių ir žiūrovų) patirties akcentavimu. Šios pamatinės teatro charakteristikos lemia išskirtinį šios meno rūšies statusą visuomenėje (Teatras – visuomenės veidrodis).

Teatro srities procesas socialiniuose, politiniuose, ekonominiuose kontekstuose

Vertinant teatro ir visuomenės ryšius pažymėtina, kad teatras yra esmiškai svarbus ne tik kaip kultūros lauko dėmuo (estetinis fenomenas), bet ir kaip socialinio, politinio, ekonominio lauko dalyvis. Nuo seno veikdamas kaip visuomenės forumas, t. y. aktualizuodamas scenoje socialinius klausimus ir visuomenės problemas, teatras tapo vienu paveikiausių menų, galinčių veikti ir formuoti visuomenės požiūrį į sociopolitinę situaciją. Teatro organizacijos veikia ne tik kaip meninės, bet ir kaip visuomeninės institucijos, t. y. tiesiogiai dalyvauja kultūriniame, politiniame, socialiniame ir visuomeniniame šalies gyvenime. Pastaruoju metu ypač stiprėja socialinis teatro matmuo, ypač tokiose teatro formose, kurios yra įvardijamos taikomojo teatro (angl. *Applied theatre*), socialiai angažuoto teatro (angl. *Socially engaged theatre*), bendruomenių teatro (angl. *Community theatre*), dalyvaujamojo teatro (angl. *Participatory theatre*) ir panašiais terminais. Vertindami teatro sritį socialinio poveikio aspektu matome, kad teatras tampa veiksminga priemone didinant kultūros prieinamumą, mažinant socialinę atskirtį, turtinant gyventojų laisvalaikį bei kultūrinį gyvenimą, aktyvinant ir telkiant pilietišką bei visuomenišką bendruomenę.

Pastaruoju metu, populiarėjant tokioms teatro formoms, kurios gali būti įvardijamos forumo teatro (angl. *Forum theatre*), engiamųjų teatro (angl. *Theatre of the Oppressed*), dokumentinio teatro (angl. *Documentary theatre*) ar partizaninio teatro (angl. *Guerilla Theatre*) terminais, matomas politiškai angažuoto teatro pozicijų stiprėjimas. Vertindami teatro sritį politinio poveikio aspektu matome, kad teatras gali tapti aktyvia politinių diskusijų arena, keliant kritiškus klausimus apie politinį gyvenimą ir aktyvinant gyventojų politinį sąmoningumą. Kiek kitokį, tačiau šalies politiniam gyvenimui ne mažiau svarbų vaidmenį teatras atlieka reprezentuodamas valstybę (teatras kaip šalies / tautos „brandingas“, angl. *Nation Branding*, šalies / tautos ženklo daras) tarptautiniuose kontekstuose ir aktyviai veikdamas viešosios, kultūrinės diplomatijos lauke.

Būdamas vienas iš kompleksinės, sudėtinės KKI (kultūros ir kūrybinių industrijų) ekosistemos dėmenų, teatras veikia pastaruoju metu sparčiai augančios kūrybos ekonomikos⁶⁶ lauke. KKI visame pasaulyje išskiriamos kaip sparčiai besivystantis sekto-

66 Kūrybos ekonomika – tarpsektorių, kūrybinius išteklius naudojančių, žiniomis grįstų ekonominių veiklų visuma, skatinanti ūkio augimą, visuomenės ugdymą, socialinę įtrauktį, kultūrinę įvairovę ir tvarią plėtrą.

rius, kuriantis ne tik pridėtinę vertę, bet ir darbo vietas. Vertinant teatrą kaip kultūrinę ar kūrybinę industriją, svarbi tampa ne tik meninė ar kultūrinė, bet ir ekonominė teatro kuriamų materialių produktų ir nematerialių meninių paslaugų vertė.

Teatro srities procesas kituose, su teatro sritimis susijusiuose kontekstuose

Teatras savo esme yra neatsiejamas nuo edukacinės funkcijos ir švietimo sferos. Suteikdamas publikai žinių, žadindamas žiūrovų sąmoningumą, skatindamas kritiškai pažvelgti į save ir sociumą, teatras sykiu ugdo ir lavina žiūrovus. Vertindami teatro sritį švietimo kontekste matome, kad edukaciniu požiūriu gali būti svarbus tiek atskiras teatro kuriamas meninis produktas (spektaklis), tiek įvairios meno kūrinį lydinčios ir / ar papildančios edukacinės veiklos. Todėl kultūrinę edukaciją vertėtų laikyti reikšminga bet kurio teatro meninės ir institucinės veiklos dalimi.

Teatro srities veiklos ir jų aprašymai

Išanalizavus lokalias ir tarptautines teatro praktikas, galima išskirti tris pagrindines teatro srities veiklas, generuojančias daug skirtingų teatro srities produktų ir paslaugų.

- Teatrinė kūryba – veikla, kylanti iš menininko ar menininkų kolektyvo kūrybiškumo bei gebėjimų. Tai procesas, kurio metu, transformuojant kūrybinę medžiagą, siejant kūrybinę ir intelektualinę veiklas, kuriami originalūs scenos meno produktai (spektakliai, meninės programos ir pan.) bei profesionalios kūrybos paslaugos (kūrybinės dirbtuvės, kūrybinės stovyklos ir pan.). Teatrinės kūrybos metu sukuriama ne tik unikalūs meno kūriniai, bet ir naujos materialinės bei dvasinės vertybės.
- Teatrinės kūrybos sklaida apima įvairius teatrinės kūrybos metu sukurtų scenos meno kūrinių ir kūrybinių paslaugų platinimo visuomenėje būdus (nuo spektaklių rodymo iki kritinės refleksijos). Teatrinės kūrybos sklaidos procesas sukuria grįžtamąjį ryšį tarp meno ir visuomenės (teatro ir publikos), skatina teatrinės kūrybos matomumą vietiniame, regioniniame, nacionaliniame ir tarptautiniame kontekstuose.

- Teatro edukacija – daugialypė veikla, apimanti meną, kūrybiškumą ir edukaciją (auklėjimą, lavinimą, švietimą). Teatro edukacija apima skirtingo pobūdžio veiklas, kurios ugdo dalyvių estetinį suvokimą ir kūrybiškumą, padeda pažinti skirtingas meno formas ir įvairius kūrybinius procesus, stiprina kultūros pažinimą ir patyrimą, skatina meno ir kultūros vartojimą.

Teatro srities veiklomis sukuriami produktai ir jų aprašymas

Svarbiausi teatrinės kūrybos produktai (meno kūriniai):

- Spektaklis – originalus scenos meno kūrinys; teatro vaidinimas, kurį sudaro dramaturgijos, vaidybos, scenografijos, muzikos ir plastikos derinys. Spektaklį kuria aktoriai, dailininkas, kompozitorius, dramaturgas, jiems vadovauja režisierius (muzikiniame ar judesio spektakliuose dar svarbus dirigentas, choreografas).
- Meninė programa – originalus gyvas scenos meno pasirodymas, kuriame poezijos ar prozos skaitymas derinamas su kitų menų (vaidyba, muzika, šokis, judesys, videomenas, fotografija ir pan.) komponentais.

Svarbiausi teatrinės kūrybos (meno kūrinių) sklaidos produktai:

- Spektaklių rodymas – viešas teatro kūrinių demonstravimas publikai.
- Spektaklių gastrolės Lietuvoje ir užsienyje – viešas teatro kūrinių rodymas skirtingose Lietuvos ir užsienio scenose.
- Teatro festivalis – periodiškai organizuojamas masinis meno ir kultūros renginys, kurio metu vyksta vietinių ir tarptautinių teatrų spektaklių demonstravimas, kūrybinės dirbtuvės, menininkų susitikimai su visuomene, teminės diskusijos.
- Teatro refleksija (teatro tyrimai, kritika) – teatrinės kūrybos sklaida, pasitelkiant įvairias žiniasklaidos priemones (periodinė ir ne periodinė spauda, televizija, radijas, internetas) ir gyvas komunikacijos formas (susitikimai, diskusijos, spektaklių aptarimai ir pan.).

Svarbiausi teatro edukacijos produktai:

- Paskaita / pamoka – sistemingas, žodinis tam tikros teatro temos ar problemos išdėstymas, siekiant sudominti teatro menu, supažindinti su scenos meno kūrėjais ir kūrybinėmis praktikomis, populiarinti teatro formas ir reiškinius.
- Kūrybinės dirbtuvės – įtraukus edukacinio pobūdžio praktinis kūrybinis užsiėmimas, kurio metu teatro menininkai pristato dalyviams kūrybinės technikas, atskleidžia kūrybinio proceso ypatumus, paskatina praktiškai išmėginti save kūryboje.
- Kūrybinės stovyklos – ilgesnės trukmės (pvz., savaitės) tęstinės veiklos, kurių metu dalyviai praktiškai supažindinami su kūrybinio proceso ypatumais, įvairiomis meninės raiškos technikomis ir būdais.
- Pažintinės ekskursijos – organizuota grupinė kelionė po įvairias su teatro veiklomis susijusias patalpas ar vietas, suteikianti dalyviams žinių apie scenos meną, teatro istoriją bei dabartį, menininkus, kūrybinį procesą ir kitus teatro aspektus.
- Konkursai – vieša tam tikros teatrinės kūrybos srities (pvz., dramaturgijos, scenografijos, muzikos, kritikos ir pan.) geriausio kūrinio ar projekto atranka, kuri vykdoma siekiant paskatinti ir pažymėti inovacijas bei originalius kūrybinius sprendimus.
- Susitikimai su publika, aptarimai, diskusijos – vieši teatro kūrėjų ir visuomenės susitikimai, aptariant tam tikrus scenos meno klausimus ar problemas.

Teatro srities proceso ir projekto įvertinimas

Analizuojant esamąją teatro srities procesų ir projektų situaciją bei vertinimų sistemą, tyrinėjant metodologinę literatūrą ir užsienio šalių gerosios praktikos pavyzdžius, kristalizuojasi toliau išvardytos įvertinimo procesui svarbios metodologinės gairės ir kertiniai vertinimo aspektai.

Teatro srities proceso ir projekto įvertinimas profesionaliosios teatro srities kūrybos (profesionalių kūrėjų, teoretikų, auditorijos ir kt.) požiūriu

Vertinant bendrąsias teatro veiklas ir atskirus projektus profesionalios teatro srities kūrybos požiūriu, tikslinga atlikti kiekybinius (žiūrovų, dalyvių apklausos; statistinė informacija) ir kokybinius (interviu, ekspertų grupės, diskusijos, ekspertų apklausos ir pan.) teatro lauko tyrimus, fokusuojantis į tokius klausimus kaip:

- Teatras kaip kūrybinių inovacijų katalizatorius ir įtraukios kultūros kūrėjas (kultūrinis dėmuo);
- Teatras kaip visuomenės socialinio / politinio / ekonominio / švietimo lauko dalyvis, aktyvios, pilietiškos ir visuomeniškos bendruomenės kūrėjas (socialinis dėmuo);
- Teatras kaip kūrybos ekonomikos dėmuo; šalies / tautos tapatybės ir įvaizdžio formavimo bei komunikacijos tarptautinėje bendruomenėje įrankis (ekonominis dėmuo).

Teatro srities proceso ir projekto įvertinimas profesionaliosios scenos meno kūrybos (profesionalių kūrėjų, teoretikų, auditorijos ir kt.) požiūriu

Vertinant bendrąsias teatro veiklas ir atskirus projektus profesionaliosios scenos meno kūrybos požiūriu, tikslinga atlikti lyginamąjį teatro ir kitų scenos menų procesų bei projektų analizę, fokusuojantis į tokius aspektus kaip:

- Inovacijos meninės kūrybos ir organizacinių procesų lygmenyje (kultūrinis dėmuo);
- Individo aktyvinimas, bendruomenių steigimas ir stiprinimas (socialinis dėmuo);
- Dalyvavimas kūrybos ekonomikos lauke (finansinis dėmuo).

Teatro srities proceso ir projekto įvertinimas poveikio kitoms sritims (švietimui, socialinei aplinkai, sveikatos apsaugai, ekonomikai ir kt.) požiūriu

Vertinant bendrąsias teatro veiklas ir atskirus projektus poveikio tokioms sritims kaip švietimas, socialinė aplinka, sveikatos apsauga, ekonomika ir kt. požiūriu, tikslinga fokusuotis ne tiek į bendrąsias teatro srities veiklas (nenuvertinant jų poveikio išvardytoms sritims), kiek į specifines, atvirai vienam ar kitam poveikio aspektui angažuotas teatro formas, kurių pastaruoju metu Lietuvoje daugėja:

- poveikio švietimui srityje aktualios yra taikomojo teatro (angl. *Applied Theatre*), edukacinio teatro (angl. *Educational Theatre*), bendruomenių teatro (angl. *Community Theatre*), forumo teatro (angl. *Forum theatre*) ir pan. meninės praktikos, jų kūrybos procesas ir / ar rezultatas;
- poveikio socialinei aplinkai srityje aktualios yra socialiai angažuoto teatro (angl. *Socially Engaged Theatre*), bendruomenių teatro (angl. *Community Theatre*), engiamųjų teatro (angl. *Theatre of the Oppressed*) ir pan. meninės praktikos, jų kūrybos procesas ir / ar rezultatas;
- poveikio sveikatos apsaugai srityje aktualiausias yra įvairios taikomojo teatro kūrybinės praktikos, taip pat tarp meno ir sveikatinimo balansuojančios teatro terapijos (angl. *Drama Therapy*), psichodramos (angl. *Psychodrama*) ir pan. teatro metodus integruojančios praktikos;

- poveikio ekonomikai srityje tinkamos vertinti visos teatro srities praktikos, ypač koncentruojantis į pramoginio ir komercinio teatro praktikų pavyzdžius.

Prieinamų teatro srities duomenų aibė ir jų šaltiniai

Kokybiniu lygmeniu (meninės, kultūrinės vertės požiūriu) bendrą teatro srities procesą ir atskirus projektus vertina profesionalūs teatro ekspertai (teatro kritikai ir teatrologai), publikuodami kritines recenzijas, sezonų apžvalgas, mokslinius tekstus ir monografijas. Teatrinės literatūros sąrašas yra gana gausus, recenzijų duomenų bazė yra prieinama Scenos meno kritikų asociacijos svetainėje www.menufaktura.lt (recenzijų sąvadas, teatro kūrėjų sąvadas, teatro institucijų sąvadas, teatro apdovanojimų sąvadas).

Kiekybinius, statistinius teatro srities duomenis renka ir apibendrina LR kultūros ministerija (scenos organizacijų teikiamos metinės veiklos ataskaitos), Lietuvos statistikos departamentas (scenos organizacijų teikiamos metinės veiklos ataskaitos). Nuo 2019 m. vykdomas Scenos meno kritikų asociacijos inicijuotas tyrimas „Lietuvos teatras skaičiais“. 2019 m. buvo atlikta statistinė profesionalių scenos menų įstaigų veiklos 2015–2018 m. analizė.

Teatro srities proceso ir projekto duomenų analizės metodologija

Siekiant nustatyti Teatro srities proceso ir projekto kokybę identifikuojančius kriterijus ir rodiklius, buvo analizuojama užsienio metodologinė literatūra, padėjusi išskirti pagrindines teatro srities proceso ir projekto vertinimo sritis, bei Lietuvos strateginiai ir teisiniai dokumentai, padėję išgryninti teatro srities proceso ir projekto vertinimo prioritetus.

Išanalizavus metodologinę literatūrą ir sugretinus skirtingus meninės veiklos vertinimo modelius buvo išskirtos trys pagrindinės teatro srities proceso ir projekto vertinimo sritys:

Meninė kultūrinė
Socialinė
Ekonominė

Išanalizavus svarbiausius skirtingų lygmenų (*valstybės – kultūros - teatro*) dokumentus – *Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“*, *Lietuvos kultūros politikos strategiją*, *LR profesionaliojo scenos meno įstatymą* – buvo išskirti šie teatro srities proceso ir projekto vertinimo prioritetai:

Aukšta meninė kokybė.
Visuomenės kūrybiškumas.
Kultūros įvairovė.
Kultūros prieinamumas.
Tvari socialinė vertė.
Tvari ekonominė vertė.
Tarptautiškumas.

Teatro srities proceso ir projekto kokybę identifikuojantys kriterijai

Sritis	Prioritetai	Kriterijai
Meninė kultūrinė	Aukšta meninė kokybė	Skatinamas ir kuriamas aukšto meninio lygio scenos menas
	Tarptautiškumas	Skatinamas tarptautinis bendradarbiavimas ir /arba sklaida tarptautiniame kontekste
Socialinė	Visuomenės kūrybiškumas	Skatinamas visuomenės kūrybiškumas
	Kultūros įvairovė	Skatinama kultūros įvairovė
	Kultūros prieinamumas	Didinamas kultūros prieinamumas
	Tvari socialinė vertė	Atviros pilietinės visuomenės kūrimas
Ekonominė	Tvari ekonominė vertė	Ekonominės vertės kūrimas

Teatro srities proceso ir projekto kokybę identifikuojantys rodikliai

Kriterijai	Rodikliai (procesas)	Rodikliai (projektas)
Skatinamas ir kuriamas aukšto meninio lygio scenos menas	Ekspertų vertinimai	Ekspertų vertinimai
	Žiūrovų vertinimai	Žiūrovų vertinimai
	Teatriniai apdovanojimai, nominacijos	Teatriniai apdovanojimai, nominacijos
	Nauji pastatymai	
	Jaunų menininkų įsitraukimas	Jaunų menininkų įsitraukimas
	Naujų organizacijų kūrimasis	
Skatinamas tarptautinis bendradarbiavimas ir / arba sklaida tarptautiniame kontekste	Tarptautiniai partneriai	Tarptautiniai partneriai
	Tarptautiniai projektai	
	Gastrolės užsienyje	Gastrolės užsienyje
Skatinamas visuomenės kūrybiškumas	Edukacinės veiklos	Edukacinės veiklos
	Žiūrovų skaičius	Žiūrovų skaičius
	Parodytų spektaklių skaičius	Pasirodymų skaičius
Skatinama kultūros įvairovė	Įvairių šalies visuomenės grupių įtraukimas	Tam tikros visuomenės grupės įtraukimas
	Spektakliai, edukacijos tikslinėms auditorijoms	Spektaklis, edukacija tikslinei auditorijai
Didinamas kultūros prieinamumas	Meninės, edukacinės veiklos sklaida Lietuvoje	Sklaida Lietuvoje
	Spektakliai, edukacijos tikslinėms grupėms (pastatymų skaičius, parodytų spektaklių skaičius)	Spektaklis, edukacija tikslinei auditorijai
Atviros pilietinės visuomenės kūrimas	Edukacinės veiklos	Edukacinės veiklos
	Žiūrovų skaičius	Žiūrovų skaičius
	Parodytų spektaklių skaičius	Pasirodymų skaičius
Ekonominės vertės kūrimas	Salių užimtumas	Salės užimtumas
	Pajamos už kūrybinę veiklą	Pajamos už kūrybinę veiklą
	Rėmėjų lėšos	Rėmėjų lėšos

Kultūra^τ

www.kulturostyrimai.lt